

PRIMORSKI DNEVNIK

8. obletnico ustanovitve OF!

Pričetek ob 16. uri

Zborovanje bo vodil predsednik glavnega odbora OF za Tržaško ozemlje

tov. Branko Babič
Kot slavnostna govornika bosta nastopila

tov. Franc Štoka in
tov. Ermanno Solieri

ki bosta govorila o pomenu in važnosti naše slavne in v borbi prekaljene osvobodilne fronte pred osmini leti ter o pomenu vstaje italijanskega delovnega ljudstva Severne Italije proti fašistom in nacistom pred štirimi leti.

Po govorih so na sporedu:

NASTOP PEVSKIH ZBOROV, FOLKLORNI PLESI in LJUDSKO RAJANJE

AVTOBUSI

BODO VOZILI NA TABOR OF V MRČEDOL (OPČINE)

- Ob 13. uri: iz Skoflj, Oreha in Stramara;
- Ob 13.30: iz Sv. Križa, Sempolaja preko Saleža; iz Devina preko Sesljana, Cerovelj, Mavhinja, Prečnika, Sempolaja in Gabrovca; iz Lonjerja in s Proseka;
- Ob 15.1: iz Boljuna, Doline, Bazovice skozi Padriče, Trebče; iz Sempolaja; iz Saleža preko Koludrovice, Zgonika ter Gabrovca; iz Lonjerja.

Iz Trsta bodo vozili avtobusi naravnost v Mrčedol VSAKIH 10 MINUT od 11. ure dalje z avtobusne postaje (pri glavni postaji).

Isti avtobusi bodo vozili tudi nazaj iz Mrčedola

Živela OF slovenskega naroda za Tržaško ozemlje! Danes vsi na Opčine!

Policija preprečila zborovanje v Bazovici

Predstavnostno bazoviško prebivalstvo je, pravdašno vložilo prošnjo za sestanke o narodno osvobodilni fronti OF, ki bi morala biti večkrat ob 20.30 v Bazovici.

V dobri veri, da je prošnja ugodna, kajti policija je po mnogih ovirah zahtevala, da se priložijo še neki drugi dokumenti, kar je predstavnostno vaščanov tudi storiло, so prišli vaščani večkrat ob 20.30 pred prostor namenjen za zborovanje. Namesto odprtih vrat dvorane pa so pred zaprtimi vrati stali policisti in zganjali ljudstvo domov, češ da sestanek ni dovoljen.

Vprašamo se, ali res ni bazoviško demokratično ljudstvo vredno toliko, da bi uživalo vsaj ono malo svobode, ki jih dovoljuje vsaka država, t. j. pravico do zborovanja in govora? Ali so toliki tihostopni žrtve v borbi proti fašizmu zamenjani?

Naj nam odgovorne oblasti povedo, ali nas hočejo zatirati po fašističnem vzorcu, ali pa nam priznavajo pravice, ki smo si jih s tolikimi žrtvami priborili.

Istrske matere in vdove svetovnemu kongresu za mir

Matere in vdove, zbrane na velikem manifestacijskem zborovanju za mir dne 22. aprila v Izoli, so poslale svetovnemu kongresu pristahev miru v Parizu sledečo brzojavko:

«Matere in vojne vdove iz cone B Tržaškega ozemlja pošiljajo kongresu za mir v Parizu pozdrave in voščila za uspeh pri delu za utrditev miru. Pozdravljajo vse matere in vojne vdove drugih dežel, s katerimi so združene s krvjo svojih padlih sinov.»

Smrt fašizmu — Svoboda narodu!

O sovjetskih tehnikih v Jugoslaviji

BEOGRAD, 23. — Pod naslovom «Događki in komentarji» objavlja «Borba» članek, v katerem analizira trditve komentatorja moskovskega radia Kozlova, češ da je bila Jugoslavija ezavedena v srpsko-montenegrinsko sovjetskim strokovnjakom.

Govorili so dalje romunski, poljski in avstrijski delegati, na popoldnevni seansi pa so delegati poslusal prenos govorov s pariškega kongresa.

Regentov govor ob proslavi 20. obletnice KPJ

LJUBLJANA, 23. — Na svečani proslavi 20. obletnice ustanovitve KPJ je član politbiroja CK KPJ Ivan Regent govoril o tridesetih letih dela partije in poudaril, da se je pod vodstvom partije izvedla v Jugoslaviji ljudska revolucija. Narodni Jugoslaviji je poudaril, da se lahko ponosni na osvobodilno borbo, na njene uspehe in na uspehe partije, ki jih je med to borbo vodila do zmage. Zato se upravičeno sprašuje, čemu nam partija tako nesramno obožuje ravno tiste, od katerih smo najmanj pričakovali. Kdor oporeka gradivni socialistični Jugoslaviji, zanika tudi obstoj naše ljudske oblasti in žali naše narode.

BERLIN, 23. — V nedeljo bo odprtovala v Moskvo skupina 20 nemških intelektualcev, ki se bodo udeležili prvomajskih proslav.

Nadaljuje se delo kongresa pristahev miru

Nepremagljive so sile miru

Človeška vest je močnejša od vsake atomske bombe - Govor jugoslovanskega delegata in sovjetskega pisatelja Ilije Ehrenburga - Joliot-Curie poudarja, da bodo francoski znanstveniki odklonili delo v uničevalne namene - Danes bo v Parizu mogočno zborovanje za mir

DELEGATI NA KONGRESU PRISTASEV MIRU V PARIZU. OD LEVE PROTI DESNI: RUSKI METROPOLIT NIKOLA KRUTICKI, PODPREDSEDNIK AKADEMJE ZNANOSTI ZSSR VOLGIN, FRANCOŠKI PESNIK ELUARD.

PARIZ, 23. — Včerajšnji nočni seji kongresa pristahev miru je predsedoval ameriški delegat Dubeis. Govorili so delegati raznih držav, nato pa je Dubeis prebral protestno resolucijo proti policijskim ukrepom, s katerimi hočejo francoskemu ljudstvu preprečiti, da bi ob priliki kongresa manifestiralo svojo voljo do miru.

Današnja seja se je začela ob 10. zjutraj. Ob navdušenem pozdravljanju delegatov je vstopil v dvorano tudi centerburški naščok Hewlett Johnson. Nato je podpredsednik Zveze britanskih rudarjev: John Wood sporočil pozdrave 80.000 škotskih rudarjev.

Jugoslovanski delegat Vidmar je v svojem govoru poudaril, da nam socializem kaže, kje je naš pravi sovražnik, ki je tudi pravi sovražnik miru: to je imperializem.

Ko je predsednik sporočil, da je kitajska osvobodilna vojska zavzela Nanking, so vsi delegati vstali in navdušeno aplaudirali.

Na popoldanski seji je med drugimi delegati nemški pisatelj Arnold Zweig izjavil, da morajo pisatelji zastaviti pero v službo človeštva in miru.

Sovjetski pisatelj Ilija Ehrenburg je poudaril, da tisti ljudje, ki pripravljajo novo vojno, si upajo govoriti o kulturi in njeni obrambi. Vprašal se je, ali morda predstavljajo kulturo Caldaris, Cankarjev, Kravčev. Mislim, je dejal, da so za to bolj poklicani Picasso, Aragon in Joliot Curie. Naš kongres je najboljši odgovor tistim, ki so hoteli deliti svet na vzhodni in zahodni tabor.

Smo nepremagljivi, ker imamo orožje, ki je močnejše od atomske bombe: človeško vest.

Francoz Martin Gaudier je dejal: Mi, ki predstavljamo tu 600 milijonov ljudi, izjavljamo, da mir ni dar raznih vlad, pač pa ga je treba priboriti. Potrebno je, da znanstveniki in delavci odklonijo delo za vojno.

Nato je duhovnik Boulier prebral poslanico vsem kristjanom, ki pravi med drugim: V letu 1949 pozivajo kristjane, naj pridigajo križarsko vojno proti Sovjetski zvezi v imenu miru. Kristjani si ne morejo s tem obremeniti svoje vesti. Nobena stvar ne opravičuje uporabe atomske bombe. To je zločinsko orožje. Ne obstaja železni zapor, kajti različne ideologije lahko mirno obstajajo v svetu. Prečitali so nato še poslanico kitajskega delegata in po govorih kubanskega, španskega, britanskega in norveškega delegata se je seja odločila na jutri. Jutri popoldne pa je napovedana velika manifestacija za mir na stadionu «Buffalo».

Vzporedno s tem kongresom se je danes v domu kemije začela po predstvom Joliot Curie konferenca francoskih intelektualcev za mir. V otvoritvenem govoru je Joliot Curie med drugim dejal: Če bo francoska vlada od nas zahtevala, naj usmerimo naše delo na področju nuklearne fizike v uničevalni smeri, bomo odgovorili z ne.

V Pragi je na kongresu francoski delegat Darbousier pozdravil delegate v imenu pariškega kongresa in med drugim dejal: Kot predstavnik koloniziranega ljudstva vam lahko izjavim, da se bodo v moji rodni Afriki ljudje vseh slojev dvignili in nič jih ne bo ustavilo pri tem pohodu do svobode.

Govorili so nato predstavniki demokratske Grčije, CSR in SZ. Za njimi pa je podpredsednik nemške Splošne zveze dela Bernhard Georing izjavil med drugim: Priznavamo naše napake in hočemo z vsemi silami prispevati k gospodarski in socialni izgradnji sveta. Poudaril je tudi, da je borba za enotnost Nemčije tudi borba za enotni svet. Po ruski diktat je izročil kapitalistom nemško industrijo zahodnih podjetij in okupacijski statut bo še bolj onemogočil izvedbo enotnosti Nemčije.

Govorili so dalje romunski, poljski in avstrijski delegati, na popoldnevni seansi pa so delegati poslusal prenos govorov s pariškega kongresa.

Zakaj gre Slovansko-Italijanska ljudska fronta na volitve

Danes objavljamo na tretji in četrti strani našega dnevnika osnutek volivnega programa Slovansko-Italijanske ljudske fronte. Pri tem moramo predvsem poudariti, da se bo Slovansko-Italijanska ljudska fronta udeležila bodočih občinskih volitev kljub temu, da se te volitve vršijo, v nasprotju z dohodnimi mirovne pogodbe pred političnimi volitvami; kljub temu, da je z ukazom VU št. 345 dana volivna pravica desetletno esulov, ki te pravice ne bi smeli imeti in kljub temu, da so od predvolitvnih priprav izključeni predstavniki širokih ljudskih množic. Iz vseh teh razlogov Slovansko-Italijanska ljudska fronta v svojem osnutku programa v odzivu na protestna pisma proti taksnim protidemokratskim volitvam, ki so v razkrinkuje manevr tujkajšnjih imperialističnih predstavnikov, s katerim hočejo izkriviti pravo stanje stvari.

Vendar pa se bo naša Ljudska fronta vseeno udeležila volitev, ker smatra, da je njena udeležba del aktivne borbe proti reakciji in imperializmu, borbe, v kateri se bodo vsi resnični demokrati, Slovenci in Italijani se tesneje združili in zvesti svojim slavim borbenim tradicijam preprečili manevr imperialistov in njihovih hlapcev ter na ta način storili nov korak na poti, ki vodi k blaginji in mirnemu življenju tujkajšnjega prebivalstva.

Osnutek volivnega programa, ki ga objavljamo, se prav gotovo razlikuje in se bo tudi razlikoval od vseh volivnih programov raznih tujkajšnjih političnih strank in skupin po tem, da ne smatra bodočih volitev za taksne, kakršne so na papirju t. j. samo za upravne volitve. S tem, da je vojaška uprava namesto političnih demokratičnih in svobodnih volitev raspisala samo občinske volitve, te volitve v bistvu ni kakor ne izgrebe velikega političnega pomena, ki ga jim hoče VU sicer na videz odvzeti. Prav zaradi tega se osnutek volivnega programa razkrinkuje manevr vojaške uprave in postavlja kot nujen osnovno za normalizacijo vsaj javnega življenja našega ozemlja — spoštovanje mirovne pogodbe, t. j. takojšnje imenovanje tržaškega guvernerja in uresničenje vseh ostalih določb statuta, predvsem pa vzpostavitev osnovnih človeških pravic zlasti glede narodnostne in kulturne enakopravnosti, katere prvi korak je dosledno izvajanje določbe o uradni dvojezičnosti.

To je prva naša zahteva za izvedbo resnične demokratizacije vsaj našega javnega življenja. Druga zahteva, ki tudi presega okvir upravnega programa za občinske volitve, pa je sledeča:

Anglo-ameriška vojaška uprava mora iz temelja spremeniti svoje dosedanje politiko, ki je zanj v interesu tujih monopolističnih skupin in njihovih tujkajšnjih eksponentov. Vključevanje Trsta v Marshallov plan pomeni, namreč gospodarski in politični zasluževanje naše cone interesom anglo-ameriškega imperializma v škodo tržaškega prebivalstva, kar je prav v tem mesecu dokazalo tudi vključevanje naše cone v napadati atlantski pakt. Zaradi tega postavlja osnutek našega volivnega programa kot eno svojih glavnih točk vzpostavitev neposrednih gospodarskih stikov predvsem z državami tržaškega zaledja; razveljavljanje političnih, gospodarskih in finančnih sporazumov, ki jih je VU v nasprotju z mirovno pogodbo sklenila z italijansko vlado; vrnitev vsega tistega državnega ozemlja, ki je bilo v mirovni pogodbi pripada Tržaškemu ozemlju; vzpostavitev trajnih zvez s tem, da se na temelju mirovne pogodbe vrnejo tržaški luki vse ladje, ki so sedaj vpisane v registre italijanskih luk.

Brez dvoma je namreč, da si brez omenjenih zahtev, ki so bistvene važnosti za neodvisnost našega ozemlja sploh ne moremo zamisliti vzpostavitev resnične demokratičnih občinskih uprav v naši coni.

Zaradi tega noben resnično demokratični volivni program ne more mimo teh bistvenih

problemov. Kdor pa gre kljub vsemu mimo njih, pomeni, da se v naprej zanika obstoj teh problemov in pristaja na sedanje stanje stvari. Zato se morajo vsi volivci cone zavedati, da bodo na bodočih občinskih volitvah dali svoj glas tudi za rešitev teh osnovnih problemov samo tisti politični skupini, katera njihovo rešitev zahteva. Tisti volivec pa, ki bo dal svoj glas skupini, ki obstoj teh problemov zanika, bo s tem prikrito pristal na sedanje stanje, ki je v tako očitnem nasprotju z življenjskimi interesi vsega prebivalstva.

Borba za rešitev teh problemov seveda ne bo prenehala z občinskimi volitvami. Zastopniki, ki jih bodo izvolili pristaši Slovansko-Italijanske ljudske fronte, se bodo namreč v bodočih občinskih svetih borili v prvi vrsti prav za rešitev teh osnovnih vprašanj.

S tega vidika je torej poseben iluzorno razglasiati parolo o «demokratični občini», hkrati pa zanemarjati in niti z besedico ne omenjati nastetih glavnih problemov naše cone. In prav to počne Vidaličeva frakcijska skupina, ki s svojim očitno volivnim programom dokazuje, da zanjo rešitev osnovnih problemov demokratične življenja pri nas ni važna. Zato je Vidaličev govor o «demokratični občini» zgolj fraza, kajti resnično demokratične občine ni mogoče doseči brez poprejšnje rešitve osnovnih vprašanj demokratizacije vsaj javnega življenja pri nas.

Na tretji strani objavljamo volivni program Slovansko-Italijanske ljudske fronte.

In quarta pagina pubblichiamo il programma elettorale del Fronte popolare italo-slovo.

Osvobodilna vojska v Nankingu

Kuomintangova vojska je včeraj zapustila prestolnico in danes zjutraj so v mesto vkorakale Maoctungove čete - Nadaljuje se napredovanje proti jugu

NANKING, 23. — Voditelji demokratske Kitajske so pokazali skrajno potrditev z nacionalističnimi spekulanti kuomintang. Dasi se jim ne bi bilo prav nič treba pogajati za mir, so vendar hoteli dati priložnost tudi nacionalističnim vojnim zločincem, da s prenehanjem državljanske vojne dokažejo svojo iskrenost v želji po miru. Mnogi od vojnih zločincem bi si na ta način pridobili celo nekako amnestijo. To, da največji strahopetci s Cankarjem na čelu si niso upali priznati svoje krivde ter so se raje odločili za nadaljevanje vojne. Odklonili so mirovne pogoje demokratičnega vodstva, češ da so ponizevali in nesprejemljivi. Rajši kot bi sprejeli take pogoje, so dejali, se bodo na Jangceju branili. Licenjen, ki je igral zelo dvoletno vlogo in se kazal kot nekaj nasprotnik Cankarja, se je pravkar vrnil z občinskega miru, ki mu predseduje bivši občinski svetnik Cingjau.

Agencija «France Presse» poroča, da je demokratična vojska naslovila na prebivalstvo Nankinga proglas, v katerem najjavlja, da bo vkorakala v mesto jutri zjutraj ob sedmih.

Nacionalisti so že večkrat pozno zvečer izpraznili Pukov nasproti Nankingu. Po nepotrjenih vesteh pa je demokratična vojska dosegla predmestja Vusihua, ki je 140 km od daljen od Nankinga. V mestih Cankarja in Hankov so bila postavljena nova poveljstva nacionalistične vojske.

Nacionalisti so spraznilo mesto Vuhu, ki leži 100 km južno zahodno od Nankinga. Čete demokratične vojske pa so vkorakale tudi v Cinkjang, prestolnico Kjangsua, na progi Nanking-Sanghaj. Nočni brz vlak, ki vozi med tema dvema mestoma, je pomoči privozil v Cinkjang, kjer so že prevzeli oblast zastopniki narodnoosvobodilne vojske. Posadke v Cinkjangu in v dveh drugih mestih so se uprle in pretopile v vrste kitajske narodnoosvobodilne vojske.

Londonski «Daily Workers» piše v zvezi z obstrajevanjem nekaterih britanskih ameriških enot na Jangceju, da je britansko zunanje ministrstvo odgovorno za ta incident. Zunanjemu ministrstvu gotovo ni bilo naznanjeno, da se je v mestu so se kmalu tvorili začetni oddelki, ki jih tvorijo večinoma študenti in ki čuvajo red. Začasno oblast je prevzel odbor za obujanje miru, ki mu predseduje bivši občinski svetnik Cingjau.

Kako domisljavo je bilo vse to govornice nacionalistov, so pokazali dogodki zadnjih dveh dni. Ko je bilo izdano demokratični vojski povelje za pričetek ofenzive, so enote demokratične vojske na več mestih prekoračile Jangce, na že so zasedle več mest in že je vlada pobegnila iz Nankinga. Za vlado je odšla iz Nankinga tudi kuo.

Med Francijo in Italijo je bil nedavno zaključen finančni dogovor, v katerem so Francozi pristali na znižanje uradnega tečaja svoje valute od 220 na 180 lir za 100 fr. Slo je za to, da se frank prilagodi dejanski kupni moči v Italiji in da se s povišanjem en kupne moči lire v Franciji poveča francoski izvoz v Italijo. Pasivnost francoske trgovinske bilance nasproti Italiji naj bi se tako zmanjšala.

Ta dogovor je bil krajnjega pomena in bo vplival samo na trgovinsko izmenjavo med obema državama v navedenem smislu. Ostal bo brez vpliva na položaj francoskega franka na svetovni borzi, ker pomeni v bistvu določitev novega tečaja nasproti litri samo prilagoditev v praksi že doseženemu razmerju med obema valutama.

Francoški frank se je v zadnjem času mednarodno utrdil. Od tod tudi domneva v gospodarskih stoličih svetovnega tiska, da bo francoska vlada izkoristila sedanjo konjunkturo za izvršitev dokončne ustalitve franka.

Komaj pred dobrima dvema mesecema si moral v Parizu na svobodnem trgu plačati 500 frankov za en dolar, sredaj aprila pa si lahko nabavil dolar za 360 frankov, neki dan celo za 345 frankov. Prav tako je narasla vrednost franka nasproti funtu,

ki stane danes okoli 1.100 fr. (pred dvema mesecema 1.450 fr.); za švicarski frank plačajo danes v Parizu 87 fr. fr. Takšen je položaj na črni borzi.

Razlika med tečajem na črni borzi in službeno priznanim svobodnim tečajem znaša komaj okoli 12%; črna borza se je torej močno približala uradnemu tečaju. (Francija je uvedla sistem mnogoterih tečajev: uradni tečaj nasproti dolarju znaša 214 fr., službeno priznani svobodni tečaj 320 povprečni tečaj za trgovinske poravnave 247-288).

Po napovedi nekaterih gospodarstvenikov bi se dokončna ustalitev franka izvršila na tečaju okoli 320 fr. za dolar. Vlada bi bila torej primorana občutno znižati uradno vrednost franka od 214 na 320). Ta izguba bi trenutno našla nadomestilo v povečanem izvozu, z druge strani pa bi izgubila črna borza in plačila na poravnava in menjava denarja bi se zopet vršila samo po posredovanju priznanih kreditnih zavodov. Vlada bi za izvedbo

bo stabilizacije na nižnjem tečaju izkoristila ugodni trenutki, ko se zaradi povečanja tuiskega prometa poveča povpraševanje po franku v inozemstvu in ko bi splošno nazadovanje cen na svetovnem trgu omililo podražitev francoskih nakupov v inozemstvu, ki bi jo povzročilo novo razvrednotenje franka.

Do tu bi po tem načrtu potekalo vse gladko. Toda to bi bil nekakšen račun brez krmarija. Ta račun namreč ne upošteva bistvenega činitelja: sama ugodna razvoj vsega gospodarstva in državnih financ lahko namreč jamči za stalnost denarja, t. j. da bo uradno ukazana ustalitev, res tudi držala. V tem pogledu pa v Franciji ni vse v redu.

Predvsem je nazadovanje cen kmetijskih pridelkov zavrla tek izmenjave in poslov, kar je imenljivo za posledico skrčenju priliva denarja v državne blagajne. Državni dohodki za mesec februar niso dosegli postavk v proračunu. Državna blagajna je v zasadi, njena posojila pri Francoski

banki znašajo že 157 milijard in so se približala skrajni meji (175 milijard), ki jo postavlja zakon. Predsednik vlade Queuille je moral povziti svoje ministre, naj svoje izdatke prilagodijo dejanskim dohodkom. Denarni obtok je v zadnjem tednu marca poskočil za skoro 43 milijard na 1.045 milijard. Poleg tega je bil velik del najpovečanega državnega posojila podpisani s prostim prenosom kreditov iz bank, tako da te morajo omejevati finansiranje raznih podjetij in poslov.

Francoška vlada se očitno zaveda teh težav in je svojim listom naročila, naj zadržijo likov. Tako pripominja «Le Monde», da je Francija sicer na pragu stabilizacije, toda nihče ne more reči, koliko časa bo trajala ta doba pričakovanja in kdaj bo nastopila ugodna priložnost za izvedbo dokončne denarne reforme. List dodaja, da bo ustalitev izvršena po tečaju, ki bo odvisen od nadaljnega razvoja v Franciji in v ostalem svetu, ki

ZDA zahtevajo izravnanje zapadnih valut

Francoški frank prvi na vrsti?

ki stane danes okoli 1.100 fr. (pred dvema mesecema 1.450 fr.); za švicarski frank plačajo danes v Parizu 87 fr. fr. Takšen je položaj na črni borzi.

Razlika med tečajem na črni borzi in službeno priznanim svobodnim tečajem znaša komaj okoli 12%; črna borza se je torej močno približala uradnemu tečaju. (Francija je uvedla sistem mnogoterih tečajev: uradni tečaj nasproti dolarju znaša 214 fr., službeno priznani svobodni tečaj 320 povprečni tečaj za trgovinske poravnave 247-288).

Po napovedi nekaterih gospodarstvenikov bi se dokončna ustalitev franka izvršila na tečaju okoli 320 fr. za dolar. Vlada bi bila torej primorana občutno znižati uradno vrednost franka od 214 na 320). Ta izguba bi trenutno našla nadomestilo v povečanem izvozu, z druge strani pa bi izgubila črna borza in plačila na poravnava in menjava denarja bi se zopet vršila samo po posredovanju priznanih kreditnih zavodov. Vlada bi za izvedbo

banki znašajo že 157 milijard in so se približala skrajni meji (175 milijard), ki jo postavlja zakon. Predsednik vlade Queuille je moral povziti svoje ministre, naj svoje izdatke prilagodijo dejanskim dohodkom. Denarni obtok je v zadnjem tednu marca poskočil za skoro 43 milijard na 1.045 milijard. Poleg tega je bil velik del najpovečanega državnega posojila podpisani s prostim prenosom kreditov iz bank, tako da te morajo omejevati finansiranje raznih podjetij in poslov.

Francoška vlada se očitno zaveda teh težav in je svojim listom naročila, naj zadržijo likov. Tako pripominja «Le Monde», da je Francija sicer na pragu stabilizacije, toda nihče ne more reči, koliko časa bo trajala ta doba pričakovanja in kdaj bo nastopila ugodna priložnost za izvedbo dokončne denarne reforme. List dodaja, da bo ustalitev izvršena po tečaju, ki bo odvisen od nadaljnega razvoja v Franciji in v ostalem svetu, ki

ga nihče ne more napovedati.

Nato prehaja «Le Monde» v obrambo češ da je na dnevnem redu prilagoditev zapadnoevropskih valut sploh; da govorniki tudi o razvrednotenju funta, znižanju cene zlata in temu sledenjo tudi o znižanju vrednosti dolarja. Mednarodni denarni sklad in uprava Marshallovega načrta sta za revizijo valutnega sistema in paritet zapadnih evropskih valut, ki se jima zdijo previsoke. Stabilizacija franka se po mnenju lista pač ne da ločiti od vprašanja vseh zapadnoevropskih valut.

Položaj franka in njegove povezanosti z ostalimi zapadnoevropskimi valutami bo preučil Henry Tassa, eden izmed ravnateljev Mednarodnega denarnega sklada, ki je ob enem svetovalec poslanca Harrimana. Po vesteh iz Pariza spravlja v francoskih borznih in bančnih krogih prihod ravnatelj Mednarodnega sklada v zvezi z načrtom ZDA, da v državah ERP izsilijo s posredovanjem Marshallove uprave

TRŽAŠKI DNEVNIK

Na grobnih spomenikih ne dovoljujejo slovenskih napisov

Še mrtve preganjajo

Čas bi že bil, da bi VU ukinila fašistične zakone

Ko se je na mirovni konferenci v Parizu odločala usoda Julijske krajine in Trsta in ko smo sprejeli zavoljo miru dejstvo o ustanovitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, je tržaško ljudstvo gledalo z zaupanjem v bodočnost, zavedajoč se, da so mu na podlagi mirovne pogodbe in mednarodnih dogovorov zagotovljene najosnovnejše človeške pravice ter da bodo morale tukajšnje oblasti upoštevati stremiljenja in težnje tukajšnjega ljudstva. Vojaške oblasti pa so enostavno obšle vse te dogovore ter so v svoji politiki zavestno kratile Slovencev njihove najosnovnejše pravice ter celo dovoljujejo, da tukajšnji uradniki marsikaj izvajajo nad našim ljudstvom fašistične zakone ter favorizirajo Italijane na račun Slovencev.

Nagrobni spomenik, na katerem je slovensko ime in katerega mestna občina zaradi fašističnega zakona ni dovolila postaviti.

«Primorski dnevniki» je stalno opozarjal vojaško upravo primeri na kršenja mirovne pogodbe s strani tukajšnjih oblasti ter je ves čas upravljanje VU dosledno zahteval ukinitev vse fašistične zakonodaje, ki je bila našemu ljudstvu vsiljena, in na podlagi katere so postali tukajšnji Slovenci brezpravnost na raju, nad katerimi so fašisti izvajali vsa nasilja. Prav zaradi tega smo tudi opozorili tukajšnje oblasti, da je treba vprašanje fašistične zakonodaje natančno reševati in da ne gre samo zato, da se ukine ta ali drugi fašistični zakon, kot n. pr. ukinitev italijanizacijskega zakona iz leta 1923 o italijanizaciji krajevnih imen ter zakona o italijanizaciji priimkov iz leta 1926, ker pomeni izvajanje fašističnih zakonov v vsakodnevni praksi nadaljevanje fašističnih tradicij ter kršenje pravice tukajšnjega prebivalstva, ki so mu zagotovljene na podlagi mednarodnih dogovorov.

V ladjedelnici Sv. Marka hočejo odpustiti z dela starejše delavce

Med delavstvom ladjedelnice Sv. Marka se je pred dnevi razširila vest, da namerava vodstvo odpustiti z dela vse stare delavce, ki so že prekoračili starost 65 let. Vedno po leti vesti, naj bi bili sprejeti na njihovo mesto mladi vajetci, ki so zaman čakali že toliko časa kakršne koli zaposlitve.

Naj nam treba še poudariti, da je v ladjedelnici ta vest med prizadetim delavstvom ogromno razburjenje. Člani tovarniških odborov vsi takoj odšli k vodstvu ladjedelnice, kjer so odločno zahtevali, da se vsak na svoj prepreči izvedba tega načrta, ker bi to v bistvu pomenilo odstopanje z dela stare delavce, ki so življenjsko vse svoje življenjske delo jih prepustili revnemu in bednemu življenju, k kateremu ni jih prislilje eviške pokojnine, ki jih tržaškimi upokojenci plačuje INPS. Vsi delavci ladjedelnice Sv. Marka bodo vztrajali pri svoji zahtevi toliko časa, dokler ne bo vodstvo poskrbelo vsem prizadetim takšno pokojnino, s katero se bodo lahko vsaj skromno preživljali.

Prav o tem vprašanju smo mi že večkrat v našem časopisu pisali ter smo poudarili, da so na Tržaškem ozemlju delavci, ki so že prekoračili starost 65 let in ki imeli tudi vsa pravica stopiti v pokoj. Prisiljeni pa so nadaljevali z delom.

škega ljudstva v času, ko so nacistična letala bombardirala angleško zemljo. Danes pa mestna občina pod zaščito istih zakonov v imenu fašističnih zakonov prepoveduje slovenskim materam in ženam vklesati slovenske napisne na grobnih spomenikih. V imenu kakšnih demokratičnih zakonov delijo vojaške oblasti pravico našemu ljudstvu.

V imenu demokratičnih ter človeških pravic zahtevamo ukinitev vseh fašističnih zakonov ter odstranitev iz vseh javnih ustanov povzročili toliko gorja našemu ljudstvu. Dovolj je besed o demokratični in priznanju človeških pravic na papirju, treba je pristopiti k dejanskemu izvajanju mirovne pogodbe, ki bo edina mogla zaščititi tukajšnje slovensko ljudstvo pred izpadi italijanskih sovražnikov ter izvajanjem fašističnih zakonov.

Danes igra v Pulju PONZIANA LJ.-METALAC

Za današnjo tekmo jugoslovanskega nogometnega prvenstva med mestovim iz Trsta in Beograda vladala veliko zanimanje. Omeniti je namreč treba, da bosta to pot igrala v sestavi Trsta tudi Maluta in Preselli, kar vsekakor veliko pomeni. Mostvo Ponziane bo verjetno napelo vse svoje sile, da bo odlošno zmagalo z igrišča.

Zasluzena zmaga 3. t. m. v Ljubljani proti Slugi iz Novega Sada, ki so v nepopolni enajstoričnici delili rezultate 2-1, bo mostvo Ponziane zaneslo, ko nastopa kompletno, potrdila njih vrednost taktike in borbenosti. Prav zaradi tega upamo, da se bo Ponziana tudi danes odrezala proti mostvu iz Beograda.

skočil zid v bližini nekoga drevesa poleg hiše, kjer stane, je do godila nesreča. Čev puške se je pri tem zapletla med veje drevesa, kopilo puške pa na zidu, tako da je obvisel na jermenu puške. Jermen puške se mu je namreč zadrgnil okrog vratu.

Na prve kilice malega Bruna je prišla mati. Bilo je skorajda prekasno, kajti otrok je bil že na pol zaduščen. Z rešilnim avtom so otroka prepeljali v bolnišnico. Bruno ima zlomljena vratna vretenca, zaradi tega se zdravnik niso še odločili, koliko časa bo trajala bolnišniška oskrba.

TEKME V BALINCANJU ZA «POKAL I. MAJA»

V ponedeljek 25. t. m. bodo naslednje tekme:

Na igrišču Mezge ob 19 Bellavista - Vespucii B; igrišče Vespucii ob 19 Kostalunga - Postarji; igrišče Nardin ob 19 Arzenal A - Corsi A; igrišče Kačum ob 19 gostilna Marjano - Nardin B; igrišče Bellavista ob 19 Tomažič - Sv. Ivan; igrišče Giardinetto ob 19 Sv. Alojz - Vespucii A; igrišče Industrija ob 19 Standard - Col ILVA; igrišče Tirolese ob 19 Nardin A - Sv. Marko; igrišče Bellavista ob 19 Tirolese A - Arzenal B; igrišče Baldon ob 19 Tirolese B - gostilna Mario A; gostilna Corsi ob 19 Amerikana - Giardinetto A; igrišče Soci ob 19 Corsi B - Giardinetto B.

V sredo 26. t. m. ob 19 bo na sedežu sekcije zbranje za nadaljno tekmozanje.

MALI OGLASI

PRIDNA in spretna za vsako delo, slovenska, išče službo kot trgovska pomočnica. Ponudbe poslati na naslov: MILKA GOIC, TRST, ul. della Guardia št. 14.

KOLCE ZA TRTE

sadno dreve, fitol in paradiznikeniudi CALEA, SONNINO št. 24. Tel. 90-441

Majski ADEX izleti

15. MAJA prireditelji «ADEX» IZLET v Cerkljo in Vojsko
22. MAJA IZLET v Postojno in Vipavo-trg
Vpisovanje bo zaključeno 30. aprila.

Brucovski praznik v Trstu

Te dni so se iz vseh strani Italije pripeljali v Trst visokošolci. Tu bodo praznovali brucovski praznik ali po italijansko tako imenovano festa delle matricole. Danes, kot glavni dan praznovanja, se bodo vršile študentske komedije na Voklikem trgu. Današnji dan ali 24. april so si izbrali za Trstu za to brucovski praznovanje, ker je pred dvema letoma znani kapitan Simoni odstavil tedanjega rektorja prof. Cammarato. Določene skupine študentov so uprizorile nekako stavko. To naj bi bila podlaga slavnosti, upor proti vmešavanju tujevc v visokošolske zadeve.

Nedvomno bo zadeva dobila pečat okolja, v katerem tu živimo. Mladina, ki na žalost ni dojela globke pretrese današnje družbe.

KINO DOLINA

predvaja se danes 24. t. m. PRVI SLOVENSKI FILM

Skoraj se je zadužil s puško

Zalostna usoda je večerj popoldne ob 13 doletela malega 4-letnega Bruna Presellija z Bazoviške ceste št. 10 na Opčinah. Igral se je z otroško puško. Medtem ko je pre-

RUBRIKA TRŽAŠKIH UPOKOJENCEV

Pismo Zveze ES stroke upokojencev VU, predsedstvu cone in tržaškemu županu

Zveza enotnih sindikatov stroke upokojencev je poslala pred dnevi odseku za delo vojaške uprave, predsedstvu cone kot tudi tržaškemu županu adv. Mianiju protestna pisma sledeče vsebine:

Sključujemo se na odredbo občinskega sveta z dne 17.VII.1948 št. 432, ki določa izplačevanje vsem občinskim upokojencem (ki so bili sprejeti na delo pred 1.VII.1923 ter so bili upokojeni pred 10.6.1940) dopolnilno doklado v znesku lir 10.000 (za upokojence) ter v znesku 4000 lir (za vdove upokojencev); ta uredba bi morala stopiti v veljavo že s prvimi julijem 1948.

To odredbo je odobrila tudi občinski upravni odbor že z dne 8.IX.1948 ter jo je naknadno predložil odseku za delo vojaške uprave; kljub važnosti te odredbe ni dal odsek za delo vojaške uprave iz svojega potrdila ter zaradi tega ni bilo mogoče pritiči z izplačevanjem zgoraj omenjenih dopolnilnih dokladov.

Ceprav je minilo že več mesecev, odkar je bila odredba predložena vojaški upravi, je ta še ni odobrila ter je s tem ostalo vprašanje še vedno nerešeno. Sedaj smo pa celo izvedeli, da namerava prav vojaška uprava spremeniti rok, ko bi morala stopiti odredba v veljavo, tako da bi prejeli občinski službeniki izplačano dopolnilno doklado samo od 1.XI.1948 in ne od 1.VII.1948, kot je bilo v odredbi občinskega sveta predvideno.

Zveza enotnih sindikatov je že večkrat intervenirala pri vojaški upravi, da bi bilo to vprašanje rešeno ugodno za občinske upokojence, ki živijo v zelo težkih življenjskih prilikah. Kljub vsem intervencijam pa ni prejela Zveza ES stroke upokojencev od vojaške uprave konkretnega odgovora, temveč so ji vedno odgovorili, da proučijo celotno vprašanje g. major Board s finančnega odseka vojaške uprave ter da so se pred časom zahtevali od predsedstva cone nadaljnjih podatkov, ki jih pa ta še ni predložila itd.

Ker je občinski svet ob javni zgoraj omenjene odredbe izjavil, da razpolaga z dovoljimi denarnimi sredstvi za izplačevanje dopolnilnih dokladov občinskim upokojencem, je jasno vsem, da ne morejo obstajati ovire, ki bi lahko preprečevale njeno uveljavitev.

Zato se obračamo ponovno na odgovorne oblasti, ki bi morale to odredbo po skoraj devetdesetnem čakanju končno vendarle rešiti v korist občinskih upokojencev. V primeru, da bi imela vojaška uprava o tem vprašanju še kakšne pomisleke, naj jih v posebnem uradnem poročilu navede, tako da ji bo lahko Enotni sindikat nudil zahtevana pojasnila ali drugo.

«Mislimo, da ni pošteno, če nadalje odlašati z rešitvijo tako perečega vprašanja ter spravljati s tem občinske upokojence v še težji položaj, kot je ta, v katerem se danes nahajajo.

SREMENBA ODELKOV prehranjevalnega urada

Sporočamo naslov odelkov prehranjevalnega urada.

1. Odelek za dodatne nakaznice za težke delavce se je preselil iz ul. Procureria št. 1 v ul. dei Rettori št. 2, soba 169. Ta urad sprejema še nadalje prijave delodajalcev, medtem ko bodo dodatne živilske nakaznice razdeljevali v uradu ul. Malcantoni št. 3.

Za zunanje okoliše pa bodo delili te nakaznice uradi v Rojanu (ul. delle Giunestre št. 9), na Opčinah in Buzetah.

2. Dodatne nakaznice za delavce zaposlene pri zavezniških oboroženih silah bodo delili uradi v ul. Malcantoni št. 3, okence št. 1.

3. Navadne živilske nakaznice, prednostne in dodatne tistih oseb, ki nimajo več pravice do njih morajo vrniti v uradu ul. Malcantoni št. 3, okence št. 7.

4. Pranje za dvojnice zaradi izgube živilskih nakaznic se vlagi v ul. Rettori št. 2, priliječe, soba 197.

Volivni priročnik

Predsedstvo cone javlja, da je v zvezi s formalnostmi pri predložitvi kandidatskih list, ki jih je treba, v Trstu, do popoldne 13. maja, v ostalih občinah pa do popoldne 20. maja predložiti občinskemu tajništvu, izdala priročnik z navodili, ki je na razpolago zainteresiranim javnim uradom in predlagateljem kandidatskih list. Vse stranke ali skupine oseb, ki nameravajo predložiti kandidatske liste, morejo dvigniti proti potrdilu in izvod priročnika v uradnih urah od 10-12 na predsedstvo cone (palace prefektura, II. nad, soba št. 73).

Peveci in pevke!

Danes 24. t. m. vsi v Mercetoli na Opčine, kjer bo ob 14 uri skupna vaja za popoldanski nastop in glavna vaja za priložnost 1. maja, ki mora letno biti izraz borbe delovnega ljudstva za mir.

Peveci in pevke! Združite se, da bo zadonela naša pesem v močnem spevu svobodnega ljudstva.

PEVCI IN PEVKE!

Danes 24. t. m. vsi v Mercetoli na Opčine, kjer bo ob 14 uri skupna vaja za popoldanski nastop in glavna vaja za priložnost 1. maja, ki mora letno biti izraz borbe delovnega ljudstva za mir.

Peveci in pevke! Združite se, da bo zadonela naša pesem v močnem spevu svobodnega ljudstva.

KINO

Kino v Dolini: 15.30 «Na svoji zemlji», prvi slovenski film. ROSSETTI. 15.30: «Upornici z Jugas, G. Tierney, R. Scott. EXCELSIOR. 15: «Salome», Ivonne De Carlo, R. Cameron. FENICE. 15: «Burna poroka», Dennis O'Keefe, Marie Mac Donald. FILMDRAMMATICO. 14: «Sejem ničevosti», Tyrone Power, C. Gray. ITALIA. 14.30: «Zgodba dr. Wassella», G. Cooper, L. Day. ALABARDA. 14: «Ziva pokopana», Ijubenziska zgodba, Milly Vitale, Paul Mueller. VIALE. 14: «Toreadorji», Stan Laurel in Oliver Hardy. IMPERO. 14: «Vesela vovca», po Leharjevi opereti, J. Mac Donald, Maurice Chevalier. GARIBALDI. 14: «Smrt prihaja iz Scotland Yarda», Peter Lorre. MASSIMO. 14: «Kaltorjani», Dean-Arthon, Robert Paige. NOVO CINE. 14.30: «Zaloga Silver Greens», Chester Morris in J. Caradine. IDEALE. 14.30: «Pokolji v Fortu Apache», J. Wayne, H. Fonda. SAVONA. 13.30: «Vsak je svoje sreče kovač», Olivia De Havilland. ARMONIA. 14.30: «Noči v Burnis», Dorothy Lamour, R. Preston. ODEON. 14.30: «Srce po knjigi De Amicisa». KINO OB MORJU. 14: «Raje imam kravo». MARCONI. 14: «Ljubavniki v snu», J. J. Condon. AZZURRO. 15: «Saludos amigos». RADIO. 14: «Na morju se svetlika», Bobby Breen. BELVEDERE. 14: «Singapura», Mac Murray, Ava Gardner. ADUA. 14: «Steza na Severu». VITTORIA. 14.30: «V Brooklynu raste drevo», J. Dunn. VENEZIA. 14: «Mi smo eleganti».

RADIO

TRST II. Nedelja 24. aprila 1949. 7.15: Koledar. 7.20: Jutranja glasba. 7.45: Napoved časa - poročila. 8.00: Jutranji glasbeni spored. 8.30: Slovenska lahka glasba. 8.45: Iz simfoničnega repertoarja. 9.30: Kmetijska oddaja. 10.00: Sv. masa (vmes 15 minut klasične glasbe). 11.15: Skladbe za violino in klavir. 11.30: Pridiga. 11.45: Corelli: Koncert za orgle in godala v 2 delih. 12.00: Nedeljska glasba. 12.45: Napoved časa - poročila. 13.00: Glasba po željah. 14.15: Glasbene medigre. 14.30: Baletna glasba. 15.00: Pestre glasbene slike. 15.30: Lahka glasba. 16.00: Sprehodi po našem podežlju. 16.30: Plesna glasba. 17.00: To kar vsakdo rad posluša. 18.00: Ali veste? 18.15: Strastovi valčki. 18.30: Pestra glasba. 19.15: Operne melodije. 19.45: Napoved časa - poročila. 20.00: Simfonična glasba. 20.30: Clovec in sport. 20.45: Beethoven: Koncert za klavir št. 4. 21.00: Radijski oder. 22.15: Večerni koncert. 23.00: Serenade in nokturni. 23.15: Napoved časa - poročila.

TRST I. Nedelja 24. aprila 1949. 7.15: Koledar in jutranja glasba. 7.30: Radijski program. 7.45: Jutranja glasba. 8.20: Kmečka ura. 10.00: Masa. 11.30: Glasba po željah. 12.55: Kaj bo danes v radiu. 13.00: Radijski program. 13.30: Orkester, ki ga vodi Guido Cergoli. 14.00: Delj iz oper. 14.15: Otroška ura. 14.45: Za vsakega nekaj. 15.40: Orkestralna glasba. 16.30: Sportne novice. 17.30: Ljudski oder: Velika ljubezen, v treh dejanjih od Ferenc Molnara. 19.00: Sportne novice in plesna glasba. 20.00: Radijski program. 20.20: Poročilo o dirkalnih tekmah na Montebellu. 20.33: Lepa Helena, opereta v treh dejanjih.

KOMEMORACIJA TALCEV v ul. Ghega

Večera popoldne je bila v ulici Ghega proslava padlih talcev, katere so se udeležili v velikem številu predstavniki vseh demokratičnih organizacij, ki so položili na kraj usmrtilne vence v počastitev njihovega spomina.

Skoraj neverjetno se zdi človeku, ki je preživel vse te grozote dni v letu 1944 in 1945, ko so nacifasisti streljali talce, da si hočejo danes prilastiti te kraje razni italijanski sovinstični krogi z Logo Nazionale na čelu ter obeležiti na ta mesta svoje vence, ko so pa s svojo sovinstično politiko pomagali okupatorju, da je laže bil po demokratičnem ljudstvu.

Talci iz ul. Ghega nam vsako leto glasneje spominjajo: Tovarši, brani te svobodo in neodvisnost, za katero smo dali svoje življenje. Borba proti imperializmu se nadaljuje in postaja iz dneva v dan ostrejša. Omahljivca ne sme biti v naših vrstah.

Nedelja 24. aprila
Jurij, Bala
Sonce vzhaja ob 5.05, zahaja ob 19.02. Dolžina dneva 14.57. Luna vzhaja ob 2.12, zahaja ob 18.36.
Jutri ponedeljek 25. aprila
Marko, Tugomir

ROLEDAR

SPOMINSKI DNEVI
1866 je umrl Josip Tominc, slovenski slikar s Primorske.

PRESKRBA
Prodaja oglja. S ponedeljkom bodo pričeli prodajati v krematoriju na Istrski cesti oglje, ki ga je preskrbela mestna občina. Cena 30 lir za kg.

Vpisovanje za počitniške kolonije
Vpisovanje za počitniške kolonije otrok sprejema za Nabrežino tov. Periot Slavko.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

Jutri 25. t. m. ob 20
gostovanje v Zadrznem domu v MAREZIGAH s Cankarjevimi „Hlapci“

Nedeljska in nočna služba lekarn
Nedeljska:
Alabarda, Istrska ul. 7; Alla Minerva, ul. S. Francesco 1; Tamara in Zennaro, ul. Dante 7; dr. Praxmarer, trg Unita; Prendini, ul. Vercellio 22; Sponza, Rojani; Godina, ul. Giannistica 4.
Nočna:
Manzoni, ul. Settefontane 39; Marchio, ul. Giannistica 44; Ravasini, trg Libertà 8; Vielmetti, Borzini, trg 12; Harabaglia in Barkovljah in Nicolii v Skednju imata stalno nočno službo.

SHPZ priredi izlet v Vrbo

V okviru proslav 100 letnice Prerovne smrti priredi SHPZ za članske prosvetnih društev v dnevi 14. in 15. maja izlet v pesnikovo rojstno vas Vrbo.

Poljska dobite pri tajnikih prosvetnih društev ali pa pri odseku za ljudsko prosveto, Corso Garibaldi 4/III, tel. 95-392.
Vpisovanje bo zaključeno 30. t. m.

DAROVI IN PRISPEVKI

ZA DIJASKO MATICO
V počastitev spomina umrle gospe Helene Ivančič darujejo naslednje cvečja na grob družina Margon 1000 lir, družina Berginc 500 lir in družina Vatovec 500 lir.
Naslednje cvečja na grob umrle Antonije Doles darujejo Stempiharjevi 7300 lir.

ZA SIROTE PADLIH PARTIZANOV
daruje Ema Tomažič v počastitev spomina pokojne Ivančič Helene 2000 lir.
Ob drugi obitnici smrti Marice Terčič daruje I. S. v isti namen 1000 lir.

ZAHVALA

DRUŽINA IN SORODNIKI nepozabnega moža, očeta, sina in brata

Maria Bisiacchija
ki je umrl po dolgi in mučni bolezni, se pristržno zahvaljuje vsem tistim, ki so z namni sočustvovanjem ob težki izgubi, posebno zahvalno izrekamo predsedniku, direktorju in g. Seftu, uradništvu in delavcem ter g. župniku Malalanu.

Trst 24. IV. 1949.

ZAHVALA

Ob smrti mojega drage MAME se globoko zahvaljujem tovariškim in tovariskim upraviteljem za uredništvo in tovariskemu dnevniku za izredno sožalje, za krasni venci in cvečju.

P. DOLES

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so našo ljubo mamo

ANTONIO DOLES

spremlili v tako velikem številu je zadnjemu počitku in ji poklonili cvečje ter z namni sočustvovali ob težki izgubi. Posebno zahvalo izrekamo barkovljanski godbi, domačemu pevskemu zboru ter vsem sočudam.

Barkovlje 24. IV. 1949. ZALUJOCI OSTALI.

Spalnice zakonske in samske, kuhinje, mize, stole, štedilnik, žimnice, preproge in radio aparat

PRODAM

TRST - ul. R. Sanzio 20

KINO NA OPČINAH

predvaja samo še DANES v NEDELJO 24. t. m. izredno zabaven film

ZAČARANA VAS
(V čudoviti deželi leži ta vas, v katero zaideš STAN in OLIO, kjer ju doletijo različne neprilike). DVE URI SMEHA!

V PONEDELJEK in TOREK pa vas bo zabaval, povedal preteklost in prihodnost ter vas začaral moderni živi čarovnik: **DELFO**

V SREDO in ČETRTEK film za veseljake s svetovno znanimi igralci v glavnih vlogah: **SAMARITAN**

POZOR! - V PETEK, SOBOTO, NED. LJO in v ONDELJSK. K pa bomo predvajali prvi slovenski film zgodovinske vrednosti iz osvobodilne vojne: **NA SVOJI ZEMLJI** (v glavnih vlogah domači slovenski igralci). OGLEJTE SI JIH VSI!

PRIDITE VSI!

Mizarij!
Tvrška L. PANGOS
Trst, ul. Gatter 34 - Tel. 93-662

VAM NUDI PRIZNANO PROVRSTNO KVALITETO BUKOVIH KOT TOPOLOVIH PLOSC, LESONIT PLOSC, FURNIR, KLEJ, itd., PO PRIMERNIH CENAH.

Dr. GAETA
ZOBODRAVNIK
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kakovku in plastiki. Največja paravanta. Spretna od 10 do 12 in od 15 do 19. (Govori slovenski)
TRST, UL. TORREBIANCA št. 43
VOGAL UL. CARDUCCI

MLEKO
in mlečni izdelki

Tvrška

JOSIP FERFOLJA

tolminsko maslo in mastni siri

TRST Manzoni 15

Prekrasni pomladanski modeli

Ženski in moški čevlji

Oglejte si zalogo!

TREVISAN

Ulica Vasari 10

Najmodernejša čevlje za male in odrasle dobite v TRGOVINI

GEC ALOJZ

V zalogi imamo veliko izbiro telovadnih copat vsakovrstnih znamk

TRST, ul. Tra in Rivi št. 2. (Rojan)

Kmetovalci, pomnite!
KMETIJSKA NABAVNA in PRODAJNA ZADRUGA 20. I. v TRSTU

Urad in skladišče: ULICA U. FOSCOLO št. 1 - TEL. 94-386
Prodajalna v TRSTU: UL. S. MERCADANTE 4 - TEL. 88-19
Prodajalna v MILJAH: ULICA G. MAZZINI 1.

To je gospodarska ustanova kmetov domačinov, zato kupujte pri njej vse svoje kmetijske potrebščine CENE UGODNE BLAGO PRVOVRSTNO

Trst
ul. Coronca 3
Telefon 38-18

Olajšave pri plačilu

OSNUTEK VOLIVNEGA PROGRAMA

SLOVANSKO-ITALIJANSKE LJUDSKE FRONTE

Tržaške demokratične organizacije, združene v Slovansko-italijanski ljudski fronti, protestirajo proti napovedanim upravnim volitvam, ker bodo izvedene, v nasprotju z določili mirovne pogodbe, pred političnimi volitvami;

ker so bili vpisani v volivne imenike in tako dobili volivno pravico desetstisoči oseb, ki jim to ne pritiče, ki niso državljani STO-ja in ki predstavljajo volivno množico reakcionarnih skupin;

ker so z uporabljenimi metodami predstavniki širokih ljudskih množic izključeni od priprav za volitve.

Zaradi tega protestirajo proti očitnemu poizkusu, da bi te protidemokratske upravne volitve prejudicirale krajevni politični položaj.

Javno mnenje opozarjajo na manevre okupacijske uprave in domačih reakcionarnih skupin, ki hočejo popačiti dejansko stanje z odklanjanjem demokratičnih političnih volitev, izvedenih v duhu statuta STO-ja, in nam vsiljujejo protidemokratske upravne volitve.

Ugotavljajoč ta dejstva, sodeluje Slovansko-italijanska ljudska fronta na volitvah, ker vidi v tem obliko aktivne borbe proti reakciji.

Za normalizacijo političnega in gospodarskega življenja ozemlja

Slovansko-italijanska ljudska fronta ugotavlja, da je normalizacija političnega in gospodarskega življenja povezana z uveljavljanjem mirovne pogodbe in zahteva zato imenovanje guvernerja STO-ja in uveljavljanje statuta.

Slovansko-italijanska ljudska fronta zahteva takojšnje priznanje veljavnosti določil mirovne pogodbe, predvsem onih, ki jamčijo človečanske pravice in osnovne državljanske svoboščine, enakopravnost spola, narodnosti in kulture, ter določila, ki uvaja obstoj dveh uradnih jezikov: italijanščine in slovenščine.

Za obnovo gospodarstva in sanacijo trgovinske ter upravne bilance

Slovansko-italijanska ljudska fronta zahteva takšno državno politiko, ki bi upoštevala samo interese prebivalstva ozemlja, ne pa interese tujih monopolističnih skupin in njihovih domačih predstavnikov, kot se to sedaj dogaja.

Slovansko-italijanska ljudska fronta poudarja, da pomeni vključitev Trsta v okvir maršaliziranih dežel dejansko podrediti celo A STO-ja gospodarsko in politično interesom anglo-ameriškega imperializma, kar škoduje samo Trstu in njegovemu prebivalstvu.

Za splošno obnovo gospodarstva in poživitev vseh gospodarskih panog ozemlja — kar bo obenem uravnovesilo trgovinsko bilanco in s tem zajamčilo STO-ju gospodarsko in politično neodvisnost — smatra Slovansko-italijanska ljudska fronta, da je potrebno v interesu vsega prebivalstva sledeče:

- povrnitev vse državne imovine, ki po določilih mirovne pogodbe pripada STO-ju in ki je sedaj vključena v skupine IRI, FINMARE itd. kot na primer Lloyd, ladjedelnice, ILVA, banke itd.;
- upravo velikih industrijskih in bančnih kompleksov ter velikih plovnih družb naj izvaja ljudstvo preko svojih predstavnikov;
- obnovo tržaskih pomorskih prog, kar predpostavlja, v skladu z mirovno pogodbo, vrnitev vseh ladj, ki so bile vpisane v tržaski ladjski register in ki so kasneje prešle v italijanska pristanišča; prav tako je potrebna povrnitev skode in dobička, ki bi nastal, če te ladje ne bi bile zadržane;
- ZVU naj prekliče vse politične, gospodarske in finančne sporazume z italijansko vlado, ker nasprotujejo

Za neodvisnost in demokratizacijo občin

Ker bodo iz volitev izšli samo občinski organi oblasti, zahtevajo tržaške demokratične organizacije, združene v Slovansko-italijanski ljudski fronti, zanje najširo avtonomijo in podelitev največje oblasti, tako da bo omejena oblast okupacijskih sil.

Nadalje se zavzemajo za ustanovitev okrajnih in vasiških svetov, kar bo pripomoglo k demokratizaciji občin in povezavi njihovih organov z volivci.

V interesu delavskega razreda in vseh delovnih ljudi

Slovansko-italijanska ljudska fronta zahteva v interesu blaginje delavskega razreda in vseh delovnih ljudi ter za dvig njihove družbene in življenjske ravni:

- zaporo odpustov z dela;
- razpis javnih del in gradnja ljudskih stanovanjskih hiš po zgoraj navedenih načelih; to bo rešilo težki problem pomanjkanja stanovanj in absorpiralo brezposelno delovno silo za čas, dokler naš industrijski, trgovski in pomorski potencial se ne bo docela zaposlen. Obenem priporočajo vso podporo zadržnim iniciativam na gradbenem področju;
- urad za delo naj upravljajo sindikati;
- da bodo brezposelni državljani STO-ja lahko našli delo, je treba odstraniti iz policije, pa tudi iz vseh uradov sodelovalci z nacifasizmom, ki so zapustili kraje, kjer so zaresili svoje zločine in se zatekli v našo cono in tukaj našli vso podporo pri njih, ki jim to gre v račun;
- Bolniško blaginjo, Zavod za socialno zavarovanje in Zavod za nezgodno zavarovanje, združene v eno samo organizacijo, naj upravljajo zavarovanci;
- investiti je treba takšno stanovanjsko politiko, ki bo veljati zgoraj navedenim; za znižanje cen je treba razširiti mrežo potrošniških združenj, ki naj uživajo največje olajšave pri nabavi življenjskih potrebščin pri producentu; predvsem je treba poveriti vlogo uravnavanja cen Delavskim združenjem, katerih uprava mora biti ponovno prepuščena članom;
- investiti je treba kontrole nad cenami in trgovini na debelo in na drobno;
- izboljšati je treba javne služnosti, predvsem pa zveze v mestu ter med mestom in okoliškimi vasi in naselji;
- izboljšati je treba vodne in električne napeljave v ljudskih okrajih in v okolici;

mirovni pogodbi in interesom STO-ja in ker spravljajo po Anglo-američanih okupirano cono STO-ja v odvisnost in jo dejansko spreminjajo v italijansko provinco;

— sklepanje direktnih gospodarskih sporazumov z vsemi državami, predvsem pa z zalednimi, kar bo zagotovilo delo predvsem ladjedelnicam, ILVA-i in vsej industriji, trgovini in pristanišču;

— ustanovitev mešanih predstavništev, katerih cilj naj bi bilo pospeševanje trgovinske izmenjave z zalednimi deželami, ter ustanovitev skupne organizacije, v kateri naj bi bili predstavniki vseh zainteresiranih držav in ki naj bi koordinirala trgovino skozi naše pristanišče;

— reforma in poenostavljenost vsega davčnega sistema tako državnega in občinskega, pri čemer naj se zmanjšajo posredni davki, dvignelo pa neposredni s pravičnim proporcionalnim sistemom, ki naj težji predvsem na gospodarsko privilegirani sloj; taka reforma bo obenem s kontrolo, ki naj prepreči izmikanje davčnim obvezam, povečala dohodek in s tem omogočila uravnoteženje upravnih proračunov;

— do najvišje možne mere naj se povečajo državne podpore občinam;

— ustanove se naj nova občinska gospodarska podjetja raznih vrst — to naj odpravi med drugim monopol, ki ga ima SELVEG — in okrepe obstoječa z izboljšanjem delovanja javnih služnosti; taka reforma bo obenem s prenehanjem personala rešilo težko vprašanje nadstevnega osebja v občinskih podjetjih in uradih;

— racionalno izkoriščanje turističnih možnosti cone in ustanovitve v ta namen opremljenih občinskih podjetij.

Ker sedanja uprava javne imovine ne upošteva potrebe najstrožje varnosti in ker se javna dela izvajajo brez vsakega načrta, tako da so nujna dela zastavljena za manj važnimi, zahteva Slovansko-italijanska ljudska fronta, naj občine pristopajo k izvedbi javnih del le po načrtu, pri katerem bi sodelovali po svojih svetih tudi volivci.

— demokratizacija zdravstvenih in socialno-kristvenih ustanov, v njihovih upravnih svetih naj sodelujejo po svojih predstavniki vsi oni, ki imajo od teh ustanov kakšno korist;

— prebivalstvu je treba zagotoviti hitro in učinkovito zdravniško, lekarniško, bolniško, poročniško in pediatrično pomoč;

— razširiti je treba vse protituberkulozne ustanove, od preprečevalnih do sanatorijskih in posanatorijskih;

— poveča se naj kapaciteta ustanov in postaj za prvo pomoč, za prevoz v bolnico itd., vse te ustanove naj pridejo pod občinsko upravo;

— vsem, ki so tega potrebni, je treba zagotoviti primerno in dostojno pomoč; vse socialno-kristvenost delovanje pa naj se osredotoči pri posameznih občinah, tako da bo zmanjšana možnost neposrednih političnih vplivov;

— ustvari naj se poseben fond, iz katerega bo mogoče izplačevati primerne doklade upokojujencem, ki so državljani STO-ja in ki z dosedanjimi bednimi pokojninami ne morejo živeti;

Za ženo:

— ženam je treba priznati za enako delo enako plačilo kot moškim;

— pravico je treba rešiti vprašanje žena, ki so družinski skrbniki;

— gospodinjске pomočnice je treba smatrati kot delavke in jim torej priznati iste pravice;

— v občinskem okviru se naj ustanovi dom, kjer bodo noseče žene lahko v miru pričakovale poroda in kjer se naj vse tečaji za vzgojo otrok;

— zgraditi je treba porodnišnico, ki bo služila samo temu namenu, kajti dosedanja tako po razpoložljivem prostoru kot po higienskih prilikah ne odgovarja;

— poveča naj se število materinskih posvetovalnic, tako da bo na vsak okraj prišla najmanj po ena;

— v občinskem okviru se naj ustanove domovi, kjer bodo našle streho in primerno pomoč same ženske, predvsem mlade, in se tako izognile nevarnostim moralnega propada;

Za mladino:

— mladim ljudem je treba omogočiti, da si po svojih zmožnostih in težnjah sami izberejo svojo življenjsko pot;

— v občinskem okviru naj se ustanove vzgojni in

strokovni tečajji, kjer se bo mladina lahko pripravljala za vstop v življenje;

— učencem v gospodarstvu je treba dati možnost, da se usposobijo v svoji stroki in zavarovati jih je treba pred izkoriščanjem;

Za otroke:

— za počitniške kolonije je treba izprazniti poslopja in graditi nova, tako da bodo zadovoljene vse potrebe;

— izboljšati je treba opremo otroških vrtec in zavetišč, poleg tega naj se uvedejo novi,

V obrambo kmetov in kmečkega gospodarstva

V interesu kmetov in kmetijstva se Slovansko-italijanska ljudska fronta zavzema za sledeče:

— izboljšanje sedanje težkega stanja na podeželju — ki je posledica nekdanje in sedanje politike vladajočih razredov, ki streme za raznarodovanjem in skrajnim izkoriščanjem kmetov — z zaviranjem bega z zemlje s pomočjo primernih podpor za gospodarske izboljšave, z nizkoobrestnimi posojili, ki bodo omogočili okrepitev kmetijstva in maksimalno izkoriščanje vse obdelovalne zemlje; obenem je treba dvigniti vrednost vsem domašim proizvodom;

— korenita sprememba davčnega in taksnega sistema, ki naj upošteva predvsem produktivnost zemljišča, tako da bo omiljen težki davčni pritisk, ki danes težji kmeta;

— vso podporo pri ustanavljanju in razširjenju naravno-prodajnih združenj;

— posameznim vsem in naseljem je treba zaupati v oskrbo in učitek občinska zemljišča in gozdove, ki se na ozemlju teh vasi ali naselij, predvsem pa tam, kjer bi to koristilo občinski skupnosti;

Za izboljšanje položaja obrtništva, male in srednje industrije in trgovine ter ribištva

V obrambo interesov obrtništva, srednje in male industrije in trgovine ter ribištva pred monopolom velikih zahteva Slovansko-italijanska ljudska fronta sledeče:

— Zbornica za trgovino, industrijo in kmetijstvo se naj spremeni v Zbornico za trgovino, industrijo in obrt, vzporedno s tem pa se naj reorganizira in demokratizira z demokratičnimi volitvami vseh organov in vseh instanc.

Za demokratično šolo in ljudsko prosveto

Za demokratizacijo šole in njeno izboljšanje se zdi Slovansko-italijanski ljudski fronti potrebno sledeče:

— demokratizacija šole, reforma učnih načrtov in odstranitev iz šol in vsega šolskega aparata vseh eksponentov fasizma, predvsem pa odstranitev vseh vojnih zločincev, belogardistov in ustašev iz slovenskih šol;

— ustanovitev roditeljskih svetov pri vseh šolah;

— derekvizicija vseh šolskih poslopij in krožkov;

— gradnja novih šol in krožkov ter popravilo obstoječih, vse v okviru splošnega načrta za javna dela;

— dati šolam in šolskim krožkom vse potrebni inventar, bodisi pohištvo, učila ali za razvedrilo itd.;

— široka zdravniška pomoč učencem;

— razdeljevanje obrokov v šoli in brezplačno razdeljevanje

tako da bodo v njih pravilno zastopani majhni in srednji industrijci, trgovci in obrtniki in sicer na osnovi številnega razmerja proti velikim, ne pa na osnovi gospodarske veljave;

— ustanovitev Zbornice za kmetijstvo, ribolov in kmečko obrt po omenjenih načelih;

ljevanje šolskih potrebščin (učne knjige, zvezki itd.), pa tudi obleke, manj premožnim učencem;

— znižanje solnin v srednjih in višjih šolah, da bodo dostopne tudi manj premožnim;

— stipendije za marijive učence in dijake, ki so brez sredstev;

— ureditev dijaških domov za učence, ki ne stanujejo v mestu;

— ustanovitev in vzdrževanje slovenskega in italijanskega ljudskega gledališča;

— pravilno dodeljevanje primernih prostorov italijanskim in slovenskim prosvetnim društvom ter povrnitev onih prostorov, ki so bili zaplenjeni ali zasedeni;

Za telesno vzgojo in šport

Sportnikov, včlanjenih v teh organizacijah;

— podpirati je treba, tudi materialno, pobude ustanov all družtev, katerih namen je približati najširšim slojem nekatere športne panoge, ki so trenutno privilegij ozkega kroga sportnikov.

Za partizane, antifasistične politične preganjance in oškodovance

Slovansko-italijanska ljudska fronta zahteva pravično priznanje partizanov, antifasističnih političnih preganjancev in oškodovancev ter terja, naj se občine obvezujejo, da bodo:

— zagotovile primerno pokojnino družinam padlih v osvobodilni borbi in invalidom;

— zajamčile delo ali zopetni sprejem v službo, izgubljeno zaradi vojne ali fasističnega preganjanja, partiza-

nom, antifasističnim političnim preganjancem in oškodovancem;

— dale invalidom možnost fizične prevzgoje in strokovne usposobitve, tako da bodo lahko uspešno izvrševali delo, ki odgovarja njihovim fizičnim sposobnostim;

— dosegle od pristojnih oblasti podelitev licenc za prodajalnice monopolnega blaga, časopisov itd. vdovam in invalidom osvobodilne borbe.

ZA ŽIVLJENJE V MIRU IN DELU

Tržaške demokratične organizacije, združene v Slovansko-italijanski ljudski fronti, zveste slavnim tradicijam pretekle borbe, pozivajo vse iskrene demokrate italijanske in slovenske narodnosti, delavce v mestu ali na deželi, naj tesno združeni na bližnjih volitvah preprečijo manevre reakcionarnih skupin in premagajo tako še eno oviro na poti, ki vodi k osamosvojitvi delavcev, k blaginji vsega demokratičnega prebivalstva in k življenju v miru in delu.

PROGETTO DEL PROGRAMMA ELETTORALE DEL FRONTE POPOLARE ITALO-SLAVO

Le organizzazioni democratiche triestine, riunite nel Fronte popolare italo-slavo, protestano contro le annunciate elezioni amministrative

perchè le stesse, contro le disposizioni del Trattato di pace, vengono tenute prima di quelle politiche;

perchè sono state iscritte nelle liste elettorali e concesso il voto a decine di migliaia di persone che non ne hanno il diritto in quanto non cittadini del TLT, e che rappresentano in effetti la massa dei gruppi reazionari;

perchè con il sistema adottato, nella preparazione delle elezioni vengono esclusi i rappresentanti delle larghe masse popolari.

Protestano perciò contro l'evidente tentativo di pregiudicare, con tali elezioni amministrative antidemocratiche, la situazione politica locale.

Denunciano all'opinione pubblica la manovra del Governo militare d'occupazione e dei gruppi reazionari locali, i quali rifiutando le elezioni politiche democratiche, fatte nello spirito di quanto stabilito nello Statuto del TLT, ed imponendo elezioni antidemocratiche, vogliono falsare un reale stato di fatto.

Constatati questi fatti, il Fronte popolare italo-slavo partecipa alle elezioni in quanto vede, nella partecipazione stessa, una forma di lotta attiva contro la reazione.

Per la normalizzazione della vita politico-economica del Territorio

Constatando che la normalizzazione della situazione politico-economica è legata all'applicazione del Trattato di pace, il Fronte popolare italo-slavo chiede la nomina del Governatore del TLT e la conseguente messa in vigore dello Statuto.

Esige l'immediata applicazione delle disposizioni contemplate nel Trattato di pace, prime tra di esse quelle sul godimento dei diritti dell'uomo e delle libertà fondamentali del cittadino, sulla uguaglianza di sesso, sulla uguaglianza nazionale e culturale nonché la disposizione che sancisce l'esistenza di due lingue ufficiali: l'italiana e la slovena.

Per il riassetto dell'economia e per il risanamento del bilancio commerciale ed amministrativo

Il Fronte popolare italo-slavo reclama una politica statale che tenga conto unicamente degli interessi della popolazione del Territorio e non, come attualmente avviene, degli interessi dei gruppi monopolistici stranieri e del loro esponenti locali.

Rileva che l'inclusione di Trieste nel quadro dei paesi marshallizzati significa di fatto sottomettere economicamente e politicamente la zona A del TLT agli interessi dell'imperialismo anglo-americano a tutto danno di Trieste e della sua popolazione.

Per il riassetto dell'economia generale e l'attivizzazione di tutte le branche economiche del Territorio — portando in tal modo all'attivo il bilancio commerciale e conseguendo così l'indipendenza economica e politica del TLT — il Fronte popolare italo-slavo sostiene nell'interesse di tutta la popolazione la necessità:

— della restituzione di tutto il patrimonio statale che appartiene per disposizione del Trattato di pace al TLT, attualmente compreso nei gruppi IRI, PINMARE, ecc., quale il Lloyd, i Cantieri, l'ILVA, le banche, ecc.;

— dell'amministrazione da parte dei cittadini, tramite i propri rappresentanti, dei grandi complessi industriali, bancari e delle grandi compagnie triestine di navigazione;

— del riassetto delle linee triestine di navigazione previa restituzione, in base al Trattato di pace, di tutte le navi iscritte al registro di Trieste e passate a porti di armamento italiani, nonché del pagamento del danno e del mancato reddito;

— che il GMA dichiarati decaduti gli accordi politici, economici e finanziari con il Governo italiano, perchè sono contrari al Trattato di pace ed agli interessi del TLT e pongono

in una situazione di dipendenza la zona del TLT occupata dagli anglo-americani, trasformandola di fatto in una provincia italiana;

— della stipulazione di accordi economici, diretti, con tutti i paesi, ed in specie con quelli del retroterra, così da assicurare in primo luogo lavoro ai Cantieri, all'ILVA, a tutte le industrie, alle branche di commercio ed al porto;

— della istituzione di rappresentanze miste allo scopo di favorire gli scambi con i paesi del retroterra e della istituzione di una organizzazione comune per il coordinamento del commercio attraverso il nostro porto, comprendenti rappresentanti delle nazioni interessate;

— che tutto il sistema fiscale, statale e comunale, venga riformato e semplificato — partendo dal presupposto di aumentare le imposte dirette e diminuire le indirette — attraverso un giusto sistema differenziato che gravi sui ceti economicamente privilegiati e — impedendo inoltre le evasioni — aumenti in tal modo il volume delle entrate anche al fine di conseguire il pareggio del bilancio delle amministrazioni;

— che le aliquote delle sovvenzioni statali ai comuni vengano aumentate al massimo;

— dell'istituzione di nuove aziende economiche comunali di vario genere — tra l'altro abolendo il monopolio esercitato dalla SELVEG sostituendovi — ed al potenziamento di quelle esistenti, migliorando in tal modo il funzionamento dei servizi pubblici e risolvendo contemporaneamente, con lo spostamento, il grave problema costituito dall'esuberanza di personale nelle amministrazioni ed imprese comunali;

— del razionale sfruttamento delle possibilità turistiche e dell'istituzione di imprese comunali attrezzate in tale senso.

— l'aumento del numero di consultori materni istituendone almeno uno per rione;

— si provveda, nell'ambito comunale, all'istituzione di case nelle quali le donne sole, specialmente le giovani, possano trovare alloggio ed assistenza adatta, sottraendole così ai pericoli del vizio;

Per la gioventù:

— si dia ai giovani la possibilità di scegliere la propria strada a seconda della tendenza e capacità;

— vengano, nell'ambito comunale, istituiti dei corsi di

carattere educativo e di addestramento, tali, da preparare efficacemente l'entrata dei giovani nella vita;

— che i giovani apprendisti siano messi in condizione di specializzarsi nel proprio mestiere, tutelandoli dallo sfruttamento;

Per l'infanzia:

— l'evacuazione degli edifici per le colonie estive e la costruzione di nuovi in modo da poter soddisfare alle necessità;

— il miglioramento dell'attrezzatura dei nidi d'infanzia e degli asili esistenti, nonché la creazione di nuovi.

Per la difesa dei contadini e dell'economia agricola

Nell'interesse dei contadini e dell'agricoltura, il Fronte popolare italo-slavo propugna:

— il risanamento dell'attuale precaria situazione esistente nella campagna — dovuta alla politica precedente ed attuale della classe dominante mirante alla snazionalizzazione ed al massimo sfruttamento dei contadini — frenando l'abbandono della campagna mediante la concessione di sussidi adeguati per le migliori agricole e la concessione di crediti a basso tasso d'interesse, che permettano il potenziamento della economia agricola ed il massimo sfruttamento di tutta la terra coltivabile, valorizzando contemporaneamente tutti i prodotti locali;

— una radicale revisione del sistema delle tasse ed imposte, tenendo soprattutto conto della produttività del terreno, onde eliminare la grave pressione fiscale esercitata sui contadini;

— l'appoggio per la costituzione e l'incremento di cooperative di acquisti e vendite;

— l'affidamento in tutela ed in godimento dei singoli paesi e frazioni, dei terreni e boschi comunali che si trovano nell'ambito territoriale degli stessi, in particolare dove ciò

risulti conveniente alla collettività comunale;

— la messa in efficienza, previa restituzione dei beni mobili ed immobili, del sistema creditizio mutualistico, distrutto dal governo fascista con le persecuzioni sociali e nazionali;

— l'abolizione delle funzioni monopolistiche esercitate dai vecchi organi istituiti dal passato regime, come il Consorzio Agrario provinciale, passandone le funzioni ed i privilegi alla Camera di Agricoltura, da istituirsi;

— il miglioramento e la riparazione delle strade secondarie attualmente in stato di abbandono;

— il completamento della rete di elettrificazione e degli acquedotti portando la luce elettrica e l'acqua nei posti che ne sono sprovvisti;

— l'istituzione di rapidi collegamenti con la città per il trasporto sul mercato dei prodotti ortofrutticoli e del latte;

— l'adozione di tariffe differenziali per l'acqua usata a scopo agricolo;

— l'istituzione di scuole agricole slovene e di corsi agricoli italiani e sloveni ed un'efficace protezione nel campo agricolo e zootecnico con la continua assistenza, di tecnici e specialisti, agli agricoltori.

Per il miglioramento della situazione dell'artigianato, della piccola e media industria e commercio e della pesca

Per la difesa degli interessi dell'artigianato, della piccola e media industria e commercio e della pesca, contro il monopolio esercitato dai grandi, il Fronte popolare italo-slavo propugna:

— la trasformazione della Camera di Commercio, Industria ed Artigianato, attuando inoltre il riordinamento e la democratizzazione con elezioni, in base ai principi democratici, di

tutti gli organi e di tutte le istanze, in modo da aver assicurata una giusta partecipazione negli stessi dei piccoli e medi commercianti, industriali e degli artigiani, in base alla proporzione numerica di questi nei confronti dei grandi e non in base alla potenza economica;

— la costituzione di una Camera di Agricoltura, Pesca ed Artigianato rurale secondo i principi su accennati.

Per una scuola democratica e per una cultura popolare

Per la democratizzazione e l'incremento della scuola e della cultura popolare il Fronte popolare italo-slavo prospetta la necessità di provvedere:

— alla democratizzazione della scuola, riformando i programmi scolastici ed allontanando dalla stessa e da tutto lo apparato dell'istruzione pubblica, quegli elementi che furono gli esponenti del fascismo ed in special modo allontanando dalla scuola slovena tutti gli insegnanti criminali di guerra belgardisti ed ustasci;

— all'istituzione in tutte le scuole dei consigli dei genitori, — alla derequisizione degli istituti scolastici e dei ricreatori;

— alla costruzione di nuove scuole e ricreatori ed al restauro di quelle esistenti, inquadrando il tutto nel piano generale dei lavori pubblici;

— alla dotazione delle scuole e dei ricreatori di tutto l'inventario necessario (mobiliario, didattico, ricreativo ecc.);

— all'assistenza medico-scolastica su larga scala;

— alla refezione scolastica ed alla distribuzione gratuita, agli scolari meno abbienti, del necessario alla scuola (libri di testo, oggetti di cancelleria ecc.) compreso l'abbigliamento;

— alla riduzione delle tasse scolastiche per le scuole medie e superiori onde renderle accessibili anche ai meno abbienti;

— all'istituzione di borse di studio per gli studenti diligenti e privi di mezzi;

— all'istituzione di Case dello Studente per coloro che non abitano nella città;

— alla creazione ed al mantenimento di un teatro popolare italiano ed uno sloveno;

— alla assegnazione, secondo giusto criterio, di ambienti adatti alle società culturali popolari italiane e slave ed alla restituzione degli ambienti già appartenenti alle stesse e successivamente requisiti.

Per la cultura fisica e per lo sport

Per l'incremento della cultura fisica e dello sport, il Fronte popolare italo-slavo reclama:

— sia assicurato un trattamento di parità nei confronti delle associazioni sportive, nella concessione in uso delle palestre e dei campi da gioco, proporzionalmente al numero degli

sportivi attivi aderenti alle singole associazioni;

— siano aiutati, anche materialmente, le iniziative di enti o società che tendono a rendere accessibili, ai più larghi strati popolari, certi rami dello sport che attualmente sono privilegio di una ristretta cerchia di sportivi.

Per i partigiani, perseguitati ed esonerati politici antifascisti

Il Fronte popolare italo-slavo esige un giusto riconoscimento dei diritti dei partigiani, perseguitati ed esonerati politici antifascisti e chiede che i comuni si impegnino per:

— assicurare una pensione adeguata alle famiglie dei caduti nella lotta di liberazione ed agli invalidi;

— garantire un lavoro, o la riassunzione al posto di lavoro perduto a causa della guerra o delle persecuzioni fasciste, ai partigiani, perseguitati ed esonerati politici antifascisti;

— dare la possibilità di rieducazione fisica ed abilitazione professionale agli invalidi, onde metterli in condizione di esercitare proficuamente un lavoro adatto al loro stato fisico;

— ottenere, dalle autorità competenti, la concessione di licenze per posti di vendita di generi di monopolio, giornali ecc., per vedove e per invalidi della lotta di liberazione.

Per l'indipendenza e la democratizzazione dei comuni

Tenendo presente che gli unici organi risultanti da elezioni saranno quelli comunali, le organizzazioni democratiche triestine riunite nel Fronte popolare italo-slavo, rivendicano per essi la più larga autonomia, attribuendo loro il massimo potere in modo da limitare quello delle forze occupanti.

Per democratizzare i comuni e legarli costantemente agli elettori, propugnano l'istituzione di Consulte di rione o di paese.

Dato che attualmente il patrimonio pubblico viene am-

ministrato senza tener conto della necessità di attenersi ad una politica di stretta economia, ed i lavori pubblici vengono impostati senza un piano — in modo che opere di urgente necessità vengono posposte ad altre che non rivestono tale carattere — il Fronte popolare italo-slavo chiede che l'impostazione dei lavori pubblici venga condotta dai comuni attraverso una pianificazione alla cui approvazione siano chiamati gli elettori, tramite le Consulte.

Nell'interesse della classe operaia e di tutti i lavoratori

Per assicurare il benessere della classe operaia e di tutti i lavoratori ed aumentare il livello sociale di vita, il Fronte popolare italo-slavo chiede:

— il blocco dei licenziamenti;

— l'impostazione di lavori pubblici e la costruzione di case popolari — secondo il criterio sopra esposto — in modo da risolvere il gravissimo problema dell'insufficienza di alloggi e, fino alla completa messa in funzione del potenziale industriale commerciale e marittimo, dell'assorbimento della mano d'opera disoccupata, raccomandando nello stesso tempo l'appoggio all'attività cooperativistica nel campo dell'edilizia;

— la gestione dell'Ufficio collocamento da parte del sindacato;

per dar lavoro ai cittadini del TLT disoccupati — l'allontanamento dalla polizia e da tutti gli uffici ed imprese, statali e comunali, di coloro che hanno collaborato con il nazifascismo e, abbandonato il luogo della commissione dei loro crimini, si sono rifugiati nella nostra zona, trovandosi compiacente aiuto, nella loro sistemazione, da parte di chi ne aveva l'interesse;

— la diretta amministrazione, da parte degli assicurati, della Cassa ammalati, dell'Istituto previdenza sociali e dello Istituto per gli infortuni sul lavoro, riuniti in un organismo unico;

— l'adozione di una politica degli alloggi intesa a risolvere il gravissimo problema della casa, mantenendo intanto fermo il blocco degli affitti;

— onde conseguire la diminuzione dei prezzi — l'allargamento della rete cooperativistica di consumo usufruente delle più larghe facilitazioni nell'acquisto dei generi di prima necessità sui luoghi di produzione, affidando soprattutto alle Cooperative Operale la funzione calmeratrice, previo ritorno di esse all'amministrazione diretta da parte dei soci;

— il controllo dei prezzi per la vendita all'ingrosso ed al minuto;

— il miglioramento dei servizi pubblici specie nei collegamenti nella città e dalla stessa con i paesi e le frazioni della periferia;

— il miglioramento degli impianti per la fornitura di acqua e di luce nei rioni popolari e periferici;

— la democratizzazione degli enti assistenziali e sanitari con la partecipazione nei consigli d'amministrazione dei rappresentanti dei beneficiari;

— di assicurare ai cittadini una pronta ed efficace assistenza medica, farmaceutica, ospedaliera, ostetrica e pediatrica;

— il potenziamento di tutte le istituzioni antitubercolari, dalle preventive alle sanatoriali o postsanatoriali;

— di aumentare l'efficienza e gestire nell'ambito comunale le istituzioni di primo soccorso, trasporto all'ospedale ecc.;

— di assicurare un'assistenza sociale adeguata e decorosa a coloro che ne abbisognano;

— che tutta l'attività assistenziale sia concentrata presso i singoli comuni, sottraendola in tal modo alla possibilità di influenze politiche dirette;

— sia istituito un fondo speciale onde poter concedere congrue aggiunte ai pensionati, aventi diritto alla cittadinanza del TLT, i quali non possono vivere con le loro misere pensioni attuali;

Per la donna:

— che a parità di lavoro, le donne siano retribuite in misura eguale agli uomini;

— che il problema delle donne capofamiglia sia giustamente risolto;

— che le domestiche vengano considerate operaie e conseguentemente godano degli stessi diritti;

— venga istituita, nell'ambito comunale, una casa d'attesa per le gestanti, con corsi d'istruzione riguardanti l'allevamento dei bambini;

— tenendo conto dell'insufficienza attuale, come numero di posti e come igiene, la costruzione di un'ospedale adibito esclusivamente alla maternità;

PER UNA VITA DI PACE E DI LAVORO

Le organizzazioni democratiche triestine, riunite nel Fronte popolare italo-slavo, fedeli alle gloriose tradizioni della lotta passata, invitano tutti i sinceri democratici italiani e slavi, lavoratori della città e della campagna ad unirsi compattamente e, con le prossime elezioni, impedire le manovre dei gruppi reazionari superando così un'altra tappa sulla strada che porta all'emancipazione dei lavoratori ed al benessere di tutta la popolazione democratica e verso una vita di pace e di lavoro.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Izboljšana preskrba z elektriko

Katere omejitve ostanejo še nadalje v veljavi

Višji komisar za elektriko tok je zaradi izboljšanih razmer, ki so nastale v električnih centralah zaradi taljenja snega v gorah odločil, da bo od ponedeljka 25. t. m. omilil nekatero omejitve pri uporabi toka, za katerega bodo veljali od sedaj naslednji predpisi:

Uporaba električnega toka je prepovedana v naslednjih primerih: a) za proizvodnjo vodne pare v električnih kotlih; b) proizvodnja toplote z elektrotermičnimi industrijskimi napravami, ki se lahko nadomestijo z napravami na drugo gorivo; c) za taljenje snega v električnih pečeh; d) za elektrokovinarstvo, elektrokemije in podobne proizvodnje polnelega značaja; e) v električnih razsvetljavih in svetlobnih trojcih; f) v direktni in indirektni razsvetljavi izloženih oken po dnevi; g) za trgovino; h) za razsvetljavo v notranjosti ali zunanjosti privatnih stanovanj, javnih ali za privatnih lokalov, izločb trgovin, zastavljaj, ki ni neobhodno potrebna; omejitve pod točkami d, e in f ne veljajo ob sobotah in nedeljah ter ob drugih praznikih.

Industrijski potrošniki morajo poleg tega: a) obdržati potrošnje v mejah najvišje potrošnje iz polletnega plana oktobra 1948; b) Omejiti celotno mesečno porabo toka za 65% uporabe iz polletnega plana oktobra 1948. Iz tega računa so izvzete potrebe sezonske, izredne

in one, ki gredo na račun proizvodnje pare in toplote. Niso podvrženi tem omejitvam mlinci in pekarnice, ki pa morajo vseeno znižati na najmanjšo potrošnjo pri svojih stranskih napravah.

Naslednji potrošniki morajo omejiti porabo toka na višino, ki je navedena za vsakega posebej z ozirom na potrošnjo v decembru 1948. 1) Prometna sredstva (železnice, cestne, železniške, mestne in okoliške cestne železnice in flusobici); 2) za javni potrošnik svetiljavo 70%; 3) vsi ostali razsvetljajci 65%.

Z ozirom na razne odloke za leto 1949, ki so bili izdani poprej in na sedanje dispozicije ostanje odločki za porabo toka v mesecu aprilu sorazmerni. Vsa podjetja za proizvodnjo električnega toka morajo skrbeti za izboljšanje celotne razdelitve in zajemljati dodatno dobavo tistim podjetjem, katerih proizvodnja ni zadostna. Dobave razdeljevalnim podjetjem, ki imajo naloge oskrbovati s tokom dolge predele, ne smejo presegati 75%. Vse višje dobave je treba zmanjšati kot normalne. Dobave pod 5000 kv se lahko izpolnijo v višini 85%. Tudi tukaj je treba urediti dobavo za april sorazmerno z ozirom na stare in nove predpise.

Za vsako potrošnico izven teh omejitev se je treba obrniti na pokrajinske komisije za elektriko tok. Proti odlokom in ukrepom teh

Stavka Italijanske banke še traja

Nameščenju Italijanske banke še vedno nadaljujejo s svojo stavko. Ravnateljstvo trdovratno vztraja na svojem položaju in noče napraviti kompromisne rešitve, kakor so jo predlagali sindikati zastopniki Delavske zbornice. Tudi pri drugih kategorijah delavcev stavka namenečencev te banke ni našla ugodnega odmeva. Da bi preveč ne trpelo delo so nekatere posle Italijanske banke prevzeli drugi delovni zavodi kakor n. pr. Banka za delo in Trgovska banka.

Tudi z dvema kolesoma ni mogel uiti

Preteklega februarja so imeli orožniki v Trzinu precej dela s spremljanjem prijav o tatvinah. Dne 25. istega meseca sta se kar zaporedoma javila pri njih Trzinčan Viktor Cernovic in slikar Lucijan Antonini, ki sta orožnikom naznanila, da sta jima zmanjkala kolesa, ki sta jih za hip pustila brez varstva v veži Moto kluba. Kolo Antonija je bilo opremljeno z motorjem tipa "Mosquito". Karabinerji so takoj šli na delo in po raznih sumnjah prišli na sled dolgorokemu kolesarju 29-letnemu Mariju Givanniniju, za katerega se je po nadaljnjih iskanjih izvedelo, da so mu poleg koles zelo priljubljene tudi tuje listnice, ki jih je čestokrat z nenavadno spretnostjo spraviljal v svoje žepce.

Mesec dni prej je Givannini namreč olajšal inkasanta podjetja Selveg Aloja Vermiglia za 63 tisoč lir in to, ko je nepredvidni inkasant zamaknjen gledal v neki trziški kavarni prijatelje, ki so igrali na biljard. Nato pa ga je inkasant, ki se je takoj po tatvini spomnil na sumljivca, ki je krožil v kavarni okrog njegove mize, pričel zasledovati in ga iztaknil v drugi kavarni, ko je mirno srebral kavo. S pomočjo nekaterih prijateljev, ki so mu krožili z zaporom, je Givannini z žalostnim pogledom izvele iz žepa tri soke in jih oddal Vermigliju. Večkrat so ga na goriskem sodišču zaradi teh prekrškov, a nezakonitih dejanj obsodili na 1 leto zapora in 8000 lir globe.

Lpizli za občinske tajnike

Z ministrskim odlokom z dne 28. februarja 1949 objavljenem v Uradnem listu št. 72 z dne 29. marca, se bodo v dne 21., 22. in 23. novembra 1949 vršili pismeni izpiti za občinske tajnike v sedežih mestih: Aleksandriji, Anconi, Avellinu, Bari, Bologna, Bresci, Cagliari, Campobasso, Catanzaro, Chieti, Cosenzi, Cuneo, Firencah, Foggii, Forli, Genovi, Lecce, Mantovi, Milano, Neaplju, Parmii, Paviji, Parugiji, Pisi, Potenzi, Reggio Calabria, Rimu, Salernu, Sassari, Turinu, Vidnu, Benetkah, Verelli in Veroni.

Incident pri pogrebu v Standrežu

V četrtki zjutraj je v Standrežu umrla soproga gradbenega podjetnika Rusjana Jožefa, Marija Rusjan. Bila je iz zavedne in spoštovane kmečke družine in so jo vsi domačini vsko čislali. Podlegla je dolgi zavrtni bolezni in pustila mežu hčerki Sonjo in Tatjano.

V petek popoldne je bil pogreb, katerega se je poleg skoraj vseh Standrežanov in drugih ljudi, ki so pokojnico poznali, udeležil tudi peti razred slovenske srednje šole iz Gorice, kamor je hodila v šolo tudi hčerka pokojnice. Pri pogrebu je bila ena izmed dijakinj v hlačah, ker ima bolno nogo in ne more nositi drugačnega oblačila. Ko je župnik videl, je pristopil in nadržal deklico, da ženske v Standrežu ne bodo nosile hlač. Povedal so mu, da je bolna in da ne more drugače. V odgovor pa je župnik zabrusil, da naj ostane doma in naj ne hodi okrog, če je bolna.

Ta neljub incident je izzval splošno ogorčenje med zbranim ljudstvom in ni pokazal v najlepši luči kriščanskega usmiljenja župnikovega.

Predilnica v Bračanu zaprla

V četrtki popoldne so morali prenehati z obratovanjem v predilnici v Bračanu, ker so porabili vso zalogo sviloprepričnih koron. Na ta način je ostalo brez dela okrog 100 delavk, ki so zaposlene v tej tovarni.

Kako se razvija Trnovo v svobodi

Obnova požgane vasi - Načrti za živinorejo - Zadržno postopje za obrtniške delavnice - Gradnja velikega vodnjaka

Vas Trnovo, ki ima okrog 700 prebivalcev, leži precej visoko na istoimenski planoti na robu Trnovskega gozda. Na severu in vzhodu se dvigajo do 1000 m visoko gosti jelovini in smrekovi gozdovi. Proti goriski strani pa je svet gol in pada strmo v Vipavsko dolino. Posejane zemlje je tukaj prav malo in prebivalci se preživljajo največ z gozdarstvom in živinorejo.

V teku zadnje vojne je bila vsa vas od okupatorjev požgana in porušena. Takoj po končani vojni pa se so vaščani složno in odločno lotili obnove svojih domov. V gozdu so pobrali odpadke lesa, jih prodali in z izkupičkom nabavili tri kamione, ki so jim prišli zelo prav pri prevozu za obnovo potrebnega materiala. Tako ima sedaj vsaka družina zaslono stredo nad svojo glavo, letos pa bodo dokončali 52 stanovanjskih in gospodarskih poslojov.

Tudi na drugih področjih si znajo v delu in borbi prekaljeni Trnovci sami pomagati. Da bi si izboljšali svoje gospodarstvo, so že pred dobrih letom ustanovili lastno kmetijsko zadrugo z odseki za gozdarstvo, kmetijstvo in obrtništvo.

S prihodnjim mesecem pa bo letošnje začetki poslovanja pri njihovi zadruzi tudi kreditni odsek. Ustanovili so tudi zadržno ekonomijo, ki

je že takoj v začetku združila okrog 60 ha zemljišč. Od tega je nekoliko obdelovalne zemlje, največ pa je pašnikov in goščav, ki jih bodo pogostili. Nekaj kmet se je prijavil, da bo vstopil v zadržno ekonomijo s parom konj, z vozovi in z vsem potrebnim orodjem. Tudi neka kmetica je sklenila oddati zadržno ekonomiji večji pašnik v zakup. Kar dar pa bodo ostanovi kmečko obdelovalno zadrugo, ki jo pripravljajo za letošnji pomladni inmetem.

Zaenkrat so naredili plug in drugo potrebno orodje za obdelovanje zadržne ekonomije. Na njivah bodo posadili največ krompir, drugo pa bodo uredili oveserjoko in svinjerejsko jarmo. Že takoj v začetku nameravajo kupiti 35 ovc, dve plemeniti kravi, enega bika, dva konja in 4 prašiče.

Dobro napreduje tudi zidanje velikega zadržnega poslojca, ki so ga začeli graditi letos in ga nameravajo do 1. maja že pokriti. To postopje so začeli graditi na pobudo kmečke zadruge in bodo v njem uredili mehanično, kovaško, mizarstvo, čevljarstvo in krojaško delavnice ter garažo za kamione. Nedelje od tod pa bodo zgradili veliko kapnico, ki bo imela 400 kub. m prostornine, ter bo lahko oskrbovala z vodo vso vas. V zadržnem

domu že posluje zadržna trgovina in pisarna, v kratkem pa mu nameravajo dograditi tudi veliko dvorano. Gozdni delavci so že posekali v ta namen 80 kub. m lesa, ki ga bodo delno porabili tudi za zadržne domove po drugih vaseh. V zameno jim bodo druga gradbišča prisloščila na pomoč z delom, da bodo čimprej dogradili dvorano, ki jim je tako nujno potrebna za gozdpodarsko in kulturno izboljšanje vaščanov.

Na Trnovem imajo poleg drugega tudi skladišče sindikalne podružnice gozdnih delavcev in te dni je začela obratovati tudi poslovalnica okrajnega magazina. Napredni Trnovci pa imajo na svojem programu tudi druge gradnje. Tako nameravajo zgraditi posebna gostišča za turiste, ker je od tukaj krasen pogled na Julijske Alpe in lepa izhodna točka za ture na razne strani. Od tu je tudi lep pogled na tisti nestor, ki je nova meja in ki deli staro Gorico od Nove, katere se iz leta v leto dviga iz tal v novo gozdpodarsko in kulturno središče svobodne Goriske.

IZGONI

Z izgonikim listom so morali včeraj v njihove rojstne kraje 53-letni Panizza Peter iz Aleksandrije, 34-letni Bocca Peter iz Aleksandrije, 25-letni Pepe Anton iz Torre Annunziata in 18-letni Lanzello Marino iz Rima. Vsi štirje so nekaj časa sedeli v tukajšnjih zaporih.

Škripi pokrajinskega upravnega odbora

Pokrajinski odbor je na redni seji, ki je bila v torek 20. t. m., sprejel naslednje sklepe:

Pokrajinska uprava: Podpora pokrajinskemu odboru za borbo proti tifusu - odobreno; podpora centru za streptokok - odobreno; pravilnik za umobolnice - odobreno; prispevek 100.000 lir pokrajinskemu konzorciju za pogozdovanje - odobreno.

Občina Gorica: Užitinski davek traven lesnice in ureditev davka na spiriti in likerje - odobreno; izredna podpora mestnemu kapitulu v Gorici kot prispevek za verske stroške 1949 - odobreno; zvišanje cene za elektriko tok - odobreno; telefonske kabine v Ločniku in Podgorci, najemnika za leto 1949 - odobreno; pooblastilo, da lokalna občina začne tožbo v sporu z Gorisko nabavno in prodajno zadrugo - odobreno; pooblastilo P. Vidri, da lahko začne sodni postopek - odobreno; podatek svetilnice za UNRRA-CASAS v Gorici - odobreno.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V gorški mestni občini je bilo od 16. do 23. aprila 1949 10 rojstev, 20 primerov smrti, 5 vknjiženih porok in 5 porok.

Rojstva: Tomšič Dorica, Susini Laura, Candussi Lucijan, Cantarin Elia, Sitter Gianni, Sitter Jožica, Bulfon Marina, Maneghini Jožef, Ranč Marizza, Budal Marizza Magdalena.

Smrti: 6 mesecev stara Romane, se Avgusta, 81-letni mironidničar Franz Oskar, 45-letna gospodinja Zavadal por. Rusjan Marija, 58-letna gospodinja Valentinka por. Mikšič Marija, 34-letni polietički podčastnik Šušter Stanislav, 80-letni kmet Simšič Jakob, 18-letni dijak Perussini Dante, 1 leto stari Flaiban Danilo, 66-letni zidar Plazota Tomaž, 64-letna gospodinja Mavec vd. Vergara Marija, 62letni uradnik Grion Solvan, 59 let stari Sitter Ivan, 26-letna blaginječarka Suligoj Viktorija, 61-letna gospodinja Stagno vd. Vino Ivanka, 63-letna upokojenka Lestan Gizela, 72-letna upokojenka Brešan Antonija, 87-letni kmet Brajda Lovrenc, 72-letni mizar Nardin Jožef, 54-letni krojač Novello Silvan, 30-letni letalca Gregorič Anton.

Staro železo

V del avtomobila čez ograjo

Verdal je prišla na gorisko kvesturo 76-letna Koglot Marija vd. Lasič iz ul. Vittorio Veneto št. 109 in prijavila, da so ji neznanici ponoč odnesli iz hišnega vrta štiri večje zvitke železne žice, 59 železnih pretnic, nosilno ogrodje in več delov avtomobilskega motorja. Vrednost tega blaga cenijo okrog 100.000 lir.

Policija je takoj pričela s preiskavo in je že istega dne zaplenila štiri zvitke žice.

DEŽURNE LEKARNE

Danes poslujejo lekarne Mantovana (Verdujev korzo) ponoči in podnevi ter samo čez dan Villa S. Giusto (Roosevelto korzo 106).

ARETACIJA

Na podlagi tiralice, ki jo je izdelala goriska sodnica, je policija včeraj aretirala 43-letnega Garijelečića Rafaela iz ul. Boliamonti št. 6.

Filmi RK v Centrale

Na pobudo pokrajinskega odbora Rdečega križa bodo predvajali dneve dopoldne ob 11. uri v kinodvorani "Centrale" štiri dokumentarne filme: «Za nego otroka», «Več na nevarnosti», «Bolnica - solas in Operativna šola». K tej predstavi so vabljeni zlasti zdravniki, lekarnarji, babice, bolničarji, dijaki, starši in vsi tisti ki se zanimajo za podobna vprašanja in bi radi obogatili svoje znanje v tem področju. Vstop je prost.

Nesreča na stopnicah

Včeraj, ko je šla 91-letna Milvester Marija iz ul. Moreli št. 8 iz svojeje stanovanja po stopnicah navzdol, se ji je nenadoma spodročila.

Ker ni bila tako ročna, da bi se takoj oprle držaje, je zdrknula vleč stopnice in si pri padcu zlomila desno stegnenico. Domači so stekli na bližnji Zeleni križ in rešilni avto jo je takoj odpeljal v občinsko bolnico Brigata Pavija, kjer se bo morala zdraviti dalj časa.

KINO

VERDI. 15: «Na gorah bom tvoja», barvni film. B. Grabar.

VITTORIA. 15: «Hollywoodske blaznost», R. Hayward.

CENTRALE. 15: «Ponosna kreolka», M. O'Hara.

MODERNO. 15: «Tajna glasba», EDEN. 14.30: «Beli vrag», R. Brazzi.

ZA MIR - PROTI VOJNIM HUJŠKAČEM

Konferenca vdov in žena padlih borcev v Izoli

Ali slišite in občutite, imperialisti?!

Vemo, da je zaman govoriti danes o miru, če ne bomo imeli v pameti vojnih hujšakem o kakem občutju in plemenitosti človeške srca, zato o tem ne bomo izgovarjali besed in ne časa. Oni tega ne poznajo, ker so samo mrli računari in v se svoje zločinske račune prištejajo tudi človeška življenja milijonov ljudi. Naj tolejšo in gonijo svoje obrabljene frage o nevarnosti komunizma v do tedaj, dokler bodo mogli gibati z jezikom. Naše delo, naše konstruktivno delo je od istega dneva, ko so prenehali grmeti topovi, za mir pri nas, za mir na vsem svetu, za bratstvo med vsemi narodi.

V Istrskem okrožju so od torka dalje po vseh vaseh, tovarnah, kmetij, ustanovah, velika zborovanja. Tako so že bila v torek v istinskem mestu v Kopru, v sredo pa v vseh kmečkih združenjih koprakega okraja, v četrtki vseh političnih pripravnih in po tovarnah, v petek v Piranu šola: slovenska gimnazija, gospodarska šola, pomorski tehnikum in vse vdove in matere padlih borcev v Izoli. V soboto vseh množična zborovanja v Izoli, Piranu, Novi gradu, Umagu, Marzigan, Babčih, Vanganelu, Bortu, Glenu, Laburju, Loparju in Muntanu. Tudi v torek in sredo bodo še taka zborovanja po vseh krajih okrožja, kjer še niso bila.

Na teh zborovanjih dviga svoj glas tudi ljudstvo Istrskega okraja in se pridružuje kongresu svetovnih pristaev miru v Parizu.

Kdo bolj kot prav vdove in matere padlih borcev občuti dolžnost spregovoriti in digniti svoj glas proti vsem tistim, ki delavskemu razredu nočejo priznati nobenih pravic, proti vsem notranjim in zunanjim hujškačem na novo vojnjo?!

Na konferenci mater in vdov padlih borcev v Izoli so se ponovno izrazile svoje zaupanje v delo ljudske oblasti, ki je vse usmerjeno za izboljšanje življenja, za utrjevanje miru in bratstva v okrožju in v tem tudi v svetu. Skoro 400 mater in vdov padlih borcev za svobodo in mir, je že pred otvoritvijo konferencie izrazilo, da se pridružuje glasovno delegatov, ki v Parizu zastopajo nad 600 milijonov pristaev svetovega miru, da z vso odločnostjo obsojajo atomsko bombo, Marshallov plan in najnovjšo mahanizacijo atlantski pakt in vse tiste imperialiste, ki so povezani s temi vojnimi načrti. Dobilni pa smo na tej konferenci še drugi, močnejši glas. Niso imperialisti in vojni hujškači tisti, ki imajo pri tem besedo, ampak so napredne in demokratične sile vsega sveta. Zaman špekulirajo vojni hujškači danes, šle miru so tako odločno prevladovale, da zgolpušujejo vse histerično hujškanje Churchilla, ki je bil prav te

dni razkrikan v Parizu kot... duhovni oče atlantskega pakta - in vse njegove pomočnike.

Zene so se na svoj mednarodni praznik spregovorile v imenu 80 milijonov mater in žena vsega sveta o svoji dolžnosti, da se združijo v demokratični ženi je bila že takrat, vojta za mir in bratstvo.

Po kratkih otvoritvenih besedah tovarišice Crolini, podpredsednice okrajnega odbora ASIZZ in enotnostnem molku v spomin vsem padlim, je v imenu mestnega LO in SIAU pozdravil vse zbrane to. Bernik, spominja se vseh padlih v zadnji osvobodilni vojni in omenja zadnje mehničanje vojnih hujšakcev. Toda na stolice milijonov pristaev miru, milijoni hujškatelj in mater padlih, so danes prispeli. Prav tako je naučeno, krlilnega ševila mater in vdov padlih, enako močna manifestacija za mir.

Za njim je pozdravil zbrane matere in vdove tovariš Sabadin, predsednik okrajnega odbora partizanske zveze, ki je med drugim dejal: Zene in vdove opahil naših in naših za svobodo! Pozdravljam vas in vašo konferenco v imenu vseh partizanov Istrskega okrožja. Že kot partizani v gozdovih smo skupno s tistimi, ki so bili vaši maže, vaši sinovi, borili za svobodo in za mir. Prav tako se borimo danes in se bomo še nadalje borili, da se mir udrži in še ojači. Skupno z vami in ob vaši strani bo vse naše delo za mir. Zelim, da izrečete na tej vaši močnejši manifestaciji: Mir hočemo! Za mir, za svobodo, za kruh in bratstvo bo vse naše delo tudi za naprej!

Vse navdušeno so s ploskanjem sprejete te besede in odgovorile: «Tako je. Mir hočemo!»

Zbrane je pozdravil tudi tajnik okrajnega odbora ZPP, nakar je spregovorila to. Ziva, članica teoritornega odbora za mir.

«Drage vdove in žalujoče matere! Teško je govoriti vam, ki ste čutili boleče rane izgub vaših mož in sinov. Teško je, če dotikati takih ran. Toda je potrebno, ker se zmoza postavlja pred nas vse uprašnje, zakaj so se borili in zakaj so padli. Znova slišimo besede o vojni. Nato je to. Ziva orisala položaj v prvi svetovni vojni, kjer sta dva imperialistična tabora vodila borbo z delovnimi množicami proti interesom delavstva. Padali so takrat delavci in kmetje, želi pa so sadone njihovi sovražniki. V drugi svetovni vojni je Sovjetska zveza stopila ob bok tisti, ki imajo pri tem besedo, ampak so napredne in demokratične sile vsega sveta. Zaman špekulirajo vojni hujškači danes, šle miru so tako odločno prevladovale, da zgolpušujejo vse histerično hujškanje Churchilla, ki je bil prav te

«Kongresu pristaev miru v Parizu se pridružujemo tudi me matere in vdove. Napravile bomo vse, da se bo mir udrži. Toda ni še vse, če damo svoj pristanek. Treba je, da to delati pri nas doma. V vsaki hiši, v vsaki družini, v vsaki vasi, v vsakem mestu imamo priložnost delati za mir. Stvarno pa to delamo in gradimo, kar so nam bili podri, da utrjujemo in širimo slovensko-italijansko bratstvo.

Pri tem delu, v teh tako človeških in iskrenih delih imamo še ljudi, ki jim ni prav, da tako delamo. Prav v teh dneh, ko demokratično ljudstvo vsega sveta z zanimanjem spremlja delo pristaev svetovega miru na kongresu za mir v Parizu, se je v neki sili v Kopru dogodilo, da niso dali svojega podpisa za mir pravi pristaev in dijaki. To je bilo v tisti

šoli, kjer so po klopetih še tisti znaki, tako žalosna spomina, znaki fašizma in nacizma. Prav v tem času se eno veliko nalogo, Razkrikanosti take ljudi za to, kar so. Preveč so se v nas žiti in boleči spomini na gorče vasi, na talce, na mučenja.

Zene in vdove padlih! Ve boste v vaši veliki bolečini povedale muno in odločno besedo: «Tega nečemo več! Dopolj je bilo zločinu jezusim! Dekler smo žine, dokler so in ba občutni spomini na trpe v naše osobodilne borbe, ne bomo donohle, da bi ce delato začrte za svoje spopade.»

Nato je zbranim vdovam in materam spregovorila še članica okrajnega odbora SIAZZ to. Genilini, Omenila je, kako imperialisti, gradje okoli držav, z ljudsko demokratično in ljudsko oblastjo nekake voj-

ne baze. To je kot nekako zadržavanje, ker vidijo, kako iz dneva v dan zbujojajo množice. Pri nas pa gradimo baze miru s tem, da iz dneva v dan pripravemo z našim delom izboljševanju življenja. Pri tem delu nas ne bodo ustavili imperialisti.

PARTIZANI, ZBOR!

V torek 26. aprila 1949 bo okrajna konferenca Zveze partizanov v Piranu na trgu Tartini ob 15. uri. Kamioni bodo vozili iz določenih centrov od 13. ure dalje.

Vabljeni so vsi člani ZP ter ostalo ljudstvo.

z matušnim ploskanjem. Brzavsko prinašamo nu drugim matu.

Se so vse matere in vdove inole priložnost gledati barvni film iz Slovenije zveze o praznovanju 800 letnice ustanovitve Moskve. Mnogo je bilo med njimi taktih, ki so žele prvič videti tak žto film.

Usa Istra solidarna s kongresom miru

v Parizu

Neizprosna borba proti vojnim hujškačem - Delo najboljši odgovor

Istrsko okrožje izraža te dni na stehilnih zborovanjih in manifestacijah svoj odpor proti mupadalinim ciljem komaj sklenjenega atlantskega pakta. Zapadna reakcija se je motila, če je mislila, da bo pod plaščem nekaj fraz in na-

Na tem kongresu so nastopili najbolj znameniti znanstveniki, umetniki, politiki, učenjaki, zastopniki delavstva in vseh drugih slojev ter so v imenu 600 milijonov ljudi spregovorili odločno besedo, da hočejo le mir, delo in blagostanje!

Simultanka šahovskega velamojstra

Vasje Pirca v Kopru

V ponedeljek 25. aprila bo odigral velamojster VASJA PIRC ob 20. uri v dvorani nad kavarno «Loggia» simultanko proti 50 šahistom iz Kobra, izole in Pirana. Za pridrevite vlad znanjanje med šahisti v vsem Istrskem okrožju.

Člani kmečke obdelovalne zadruge

Kampel-Salari proti vojnim hujškačem

Člani novoustanovljene kmečke obdelovalne zadruge v Kampel-Salari so s svojega množičnega zborovanja poslali kongresu pristaev miru v Parizu naslednjo resolucijo:

Simultanka šahovskega velamojstra

Vasje Pirca v Kopru

V ponedeljek 25. aprila bo odigral velamojster VASJA PIRC ob 20. uri v dvorani nad kavarno «Loggia» simultanko proti 50 šahistom iz Kobra, izole in Pirana. Za pridrevite vlad znanjanje med šahisti v vsem Istrskem okrožju.

PROTESTIRAMO

proti vojnim hujškačem, ki hočejo zanesiti tretjo svetovno vojno.

Zahtevamo od kongresa, da se tudi naša želja, ki je želja vsega delovnega in miroljubnega ljudstva, upošteva kot želja za trajen mir. Le v tem vidimo našo življenje, ker smo že dovolj pretrpeli in se tudi borili za časa druge svetovne vojne za naše pravice.

Proti vojnim hujškačem - za mir!

Tajnik: Furjančič
Predsednik: Čepič Santo
In se 39 podpisov članov zadruge.

Da bi obvladali znanost in si zagotovili srečno bodočnost

ni kaj kmalu privlekla na dan vso isto bedo, ki si nima danes čudilo celo človek, ki ni jabe nobene posebnega znanja. Vidaljevci so hoteli kar čez noč likvidirati Istrsko okrožje. Da bi jim šlo hitreje, so si izmislili cel kup najgobnejših laži, jezuitsko pravilico o trockistih, ki so v službi imperialistične policije. «Križarski pohod» so jim seveda takoj šli po vodi. Danes ponovno trdimo, da ne bo nič pomagalo več Vidaljevci šovinistični bes in nič njegov meksikanski parlamentarizem ter terorizem!! Tudi KP v Istrskem okrožju bo šel le v eno smer, namreč v smer šč trdnjeje, še globlje in doslednejše borbe. Prav ta borba bo razgalila vidaljevce od kraja in še točneje o cenila njegovo odvratno vsebino. V teku zgodovine so veliki mož-

Vsak delovni človek v okrožju je ponosen in zadovoljen, da mu je vendarle znanost enkrat blizu in se je oprijemlje z vso ljubeznajo!

Zaveda se tega delovni človek, da leži v njej velika del njegove sreče. V Istrskem okrožju je razmeroma mnogo srednjih šol (17), in zlasti pa se najrazličnejših tečajev, ki jih ljudska oblast organizira, da bi se ljudstvo čim hitreje ter čim bolj strokovno usposobilo. Upravni tečaj za koprski okraj 37-letnih, ki so vsi sinovi delavca ter delovnega kmečkega človeka. Ze ob prvem dotiku s temi tečajniki se vidi, da si cer ne bo lahko odpraviti posledic fašistične vzgoje (težavne v materinem jeziku), da pa je volja na višini in da bo tudi ta tečaj doprinesel k opekritvi ljudske oblasti in izboljšanja položaja

na vseh sektorjih aktivnosti.

Tečaj za gostinstvo v Portorožu poseča okrog 25 tečajnikov ter kaže, da ljudska oblast posveča veliko pažnjo vsem panogam gospodarske aktivnosti. Svoj strokovni tečaj so pravkar organizirali tudi Enotni sindikati. Ta tečaj poseča večje število delavcev iz industrije in tudi nekaj obrtnikov ter zastopnikov delovnega kmečkega prebivalstva. Na iniciativno oddelka za gradnje pri IOLO se bo v kratkem odprl poseben tečaj za gradbeno stroko (zidanje po novih načelih), nadalje tečaj za mehanike in še druge poklice.

Da bi se že obstoječi kader uradnikov, učiteljev, profesorjev ter še drugih poklicev čim bolj izpopolnil, je ljudska oblast izdelala nalog, da se organizirajo tri vrste tečajev za Slovence in Itali-

jamo, da se opaža v Istrskem okrožju na področju znanstvene, ga dela in študija na splošno velik polet, kar seveda dokazuje, daje politika tukajšnje ljudske oblasti zdrava in pravilna. Omenili smo le nekatero tečajev in je nekatero uspehe. Najbližja bodočnost bo pokazala še mnoge druge uspehe. Marširko, ki si je do sedaj mislil, da se precej zna, prihaja pri globljem študiju do spoznanja, da je potreba še - in še študirati. Na ta način se ustvarja do znanosti dočela nov odnos in ta odnos je prav tako jamstvo, da si bo ljudstvo v Istrskem okrožju s prisvajanjem znanosti in znanja priborilo v razmeroma kratkem času še marsikaj novega, kar seveda ne bo pogodu niti reakcij na splošno, in niti ne vidaljevcev, ki predstavljajo posebno obliko agenture imperializma in sovražnikov delovnega ljudstva.

Osem let OF, osem let borbe

V času, ko se je zdelo, da za razmah zločinov nacizma skoraj ni več ovir, ko je Zpad že koncil pred Hitlerjevimi tanki in so diplomati osi Rim-Berlin že izpodirli zapadnjake iz držav na vzhodu, ki so druga za drugo pristopale k »trojnemu paktu«, se je dogodilo nekaj, kar je silno odjeknilo v vsem svetu. Ko so nemške hordje v Bolgariji že gledale z Rodopskih gor na Egejsko morje, ko je bila Rumunija in Madžarska preplavljena z nacističnimi vojski, tedaj je jugoslovansko ljudstvo spregovorilo besedo, ki je pred njim še nihče ni povedal.

Bil je lep pomladanski dan, ko sta 25. marca predstavnika Jugoslavije na Dunaju prodala Nemčiji neodvisnost države in predala Jugoslavijo Hitlerju, Nacisti in fašisti so se tega dogodka zelo veselili. Niso namreč računali s tem, da bo prav ta dogodek izbil sodu dno Jugoslovanskega ljudstva, ki je leta in leta trpelo zatiranje in je od časa do časa že pokazalo znake upornosti, ne le da ni moglo takega izdajstva pokvarjenih politikantov odobravati, temveč tudi ni moglo dopustiti, da bi tak pakt sploh prišel do veljave.

27. marca se je v Beogradu ljudstvo zgrnilo na ulice in jasno povedalo, da noče sodelovati v krogu fašističnih zločincev, da odklanja pakt z njimi in da raje pograbi za orožje. Pridužilo se jim množice po vsej državi. Svet je zastrel. Vsakdo je sicer lahko računal, da take klofute Hitler ne bo mirno prenesel, obenem pa se je čutil, da je se lahko kje narod, ki se upa postaviti se bizantno vzkolpovo po robu.

Jasno je postalo, da pomeni jugoslovanski upor novo poglavje v drugi svetovni vojni. Na poseben način pa je odjeknila ta veliki odgodek pri Slovenceh in Primorskem in v Trstu. Vsi ti Slovence, ki so ječali pod fašizmom, a so mu kljubovali, so videli v tem uporu iskro svoje močnejše in več daljnje svobode. Ta upor pa je zbudil veliko pozornost tudi med tržaškimi neslovenskim proletariatom.

Sicer je dobrih deset dni pozneje prišlo razočaranje, ki je bilo tem huje, ker je pri laikih takratna jugoslovanska vojska uživala sloves »nepremagljivosti«, a je bila zaradi korupcije vodstva gnala. Toda napredno misleče demokratične množice so slutile: če je propadlo vodstvo pa niso propadle zdrave sile v ljudstvu. Ta slutnja je dobila kmalu svoje potrditve.

V Ljubljani je bil pod italijansko okupacijo dne 27. aprila ustanek, ki ga je sklicala komunistična partija in na katerem se je ustanovila Osvobodilna fronta slovenskega naroda, ki je v svoji program takoj postavila tudi osvoboditev primorskih Slovencev.

Vse to v Trstu ni ostalo dolgo časa neznan. Ze zgodaj poletja je prišla vest o prvih akcijah in

Julija je že bil v Trstu tudi prvi partizan Milko Puntar, ki pa je moral spet bežati iz mesta. Drugo leto je kot komandant padel na Nanosu, Istočasno je prispel tudi Spanger Vojmil, ki je prinesel prve letake.

Prepričane o pomembnosti Osvobodilne fronte in njenega obstoja je prodirlo širše med tržaški, tudi neslovenski proletariati ob procesu 1. 1941, tedaj ko so fašisti sami razglasili, da so izven Trsta »banditi na Nanosu, v Vipavi na Snežniku. Za represalijo so drugorele cele vasi na Krasu in sicerzone so bile izseljene, a tyora ni moglo nič več ustaviti. V tisti dobi so bile na Primorskem že organizirane redne obveščevalne zveze. Preko tovarišev iz Stare Susice pri Košani so tovariši v Trstu že prejemali letake in propagandni material OF.

Pri organiziranju OF v Trstu je bilo splošno mnenje, da bi se moralo le na ljudi, o katerih se je vedelo, da so zavedni Slovenci, antifašisti in pogumni. Vendar je bila organizacija med Slovence znano utrjena, ko je bilo mogoče preiti k organiziranju italijanskih demokratičnih množic. Glavni obojektivni pogoj za to je bil dan s padcem fašizma. Nastopi italijanskega proletariata spomladi 1943 v Gornji Italiji z znanimi stavkami so sicer krepiji vero v uspeh jugoslovanskega upora, a odločen pristop v protifašistične vrste se je izvršil šele po 25. juliju.

Zavedati se je treba, da padeč fašizma v Trstu ni našel pri vsem prebivalstvu na tisti odziv kot drugod po Italiji, zlasti v severno-italijanskih mestih. Vsa tržaška reakcija je v svojem šovinizmu takoj zapustila za antifašizmom »slovensko nevarnost«, ki je bila seveda mnogo manj zaželena kot fašizem in proti kateri je bil fašizem celo zelo pripraven in dobrodošel. Tako so se tudi po 8. septembra silo takoj diferencirale: medtem ko je tržaški proletariati množično pristopil v vrste borcev, se je reakcija strnila okoli nemškega okupatorja. Toda demokratične sile so bile močnejše in njihova borbena zavest se je od dne do dne bolj krepila.

V osvobodilni borbi, delez aktivistov ni bil manj pomemben od deleža borcev; nevarnost zanje je bila čisto še večja. Teško si je zamisljati našo osvobodilno borbo brez aktivistov. Da je bil doprinos tržaških aktivistov v osvobodilni borbi ogromen, ni potrebno na tem mestu niti posebej poudarjati. In krvi davke, ki so ga dali tržaški aktivisti, se ne da zajeti z enostavno statistiko...

Osvobodilna fronta slovenskega naroda na Tržaškem ozemlju danes ne more biti drugačna or-

ganizacija, kot je bila od vsega početka, i. j. borbena organizacija. Prav v tem času je se borbena zlasti potrebna, ko gre poleg borbe proti imperializmu in borbe za uveljavljenje mirovne pogodbe in za demokratične pravice sploh, tudi za borbo proti tistim silam, ki so se pred desetimi meseci postavile v službo vseh zakletih sovraznikov enotnosti demokratičnih množic na našem ozemlju. Osvobodilna fronta na našem ozemlju ne bo odstopila v borbi za ohranitev najdragocenejših pridobitev narodno osvobodilne borbe. Kdor se danes bori proti naši Osvobo-

dilni fronti, je lahko samo sovražnik slovensko-italijanskega bratstva, bedni služabnik šovinizma, uslužni hlapec domače reakcije in agent imperialistov. Ko nadaljujemo našo borbo za demokratizacijo našega javnega življenja, za izvajanje mirovne pogodbe, za enotnost vseh demokratičnih množic v skupni protifašistični fronti, se zavedamo, da je edino to pravo nadaljevanje slavni tradiciji OF iz časa narodnoosvobodilne borbe.

Naj živi Osvobodilna fronta slovenskega naroda Tržaškega ozemlja!

OSVOBODILNA FRONTA

nas je jeklenila

Z mislijo, ki mi jo je nekoč izrazil mlad partizan, da se vsi spominjajo na osvobodilni boj prepletajo s čudovito vedrino, sem se zgledala pri naši tovarišici Speli. Leto jo sicer še ne težijo močno, da bi ji lahko tako rekli. Nekaj drugega je vse bolj važno in pomembno. Spela je stara borka, ena med prvimi, ki se je srečala v samem Trstu 1941. leta z Osvobodilno fronto in se vsa predala ustvarjanju srečnejše prihodnosti malega človeka na tržaških tleh. Vsi pogledi in prve začetke osvobodilnega gibanja in tudi vsi poznejši so tesno povezani z njenim imenom. Če bi kdaj kaj rad vedel, kako je bilo v tistih letih, ko se je tudi v Trstu razpletlo osvobodilno delo, le pri Speli se oglasi. Pobrskala bo nekoliko po svojem spominu, se priloževala nam tem, da jim je mnogo ušlo iz glave, ker ne more držati več vsega, nazadnje pa se bo izkazalo, da to ni tako, kot ona trdi.

Začetki OF v Trstu

V začetku se je bilo treba boriti z mnogim težavami, ki so se pozneje z razmahom osvobodilne misli nekako ugodile, je pričela. »Tedaj so bili zelo težki časi in aktivisti so bili večkrat lačni. Ne da bi Tržičani ne hoteli dati za osvobodilni boj. Ravno nasprotno. Vsakdo je čutil to dolžnost, nekako v srcu mi je ležala. Pritiskala je, moza fašizma, ječ in konfinciacij, skoraj katere je šlo posredno ali neposredno primorsko ljudstvo, in treba je bilo najprej premagati nezaupanje, obiti sence vsemogočih vohunov, ki so se plazile za teboj. Ljudje so tu dajali za partizane, a vsakdo je iskal svojih vezi in kanalov, ki so se mu pač zdeli najvarnejši. Moral si jih prepričati, da so prispevali v Trstu in to preko organizacije, ki je potem pošiljala te njihove prispevke ven na položaje.«

Zdaj je padla tista beseda, ki je bila težična vsega najinega razgovora. Komaj jo je izrekla, sem že pograbila zanjo in hlastno vprašala:

»Kako je bilo v začetku organizacije, kdo in kako ji je postavljali temelje, to mi povej?«

Vrnili so se domov izgnancinov ti zemlje. Vsa leta, odkar so jo zapustili, jih je klicala nazaj. Prišli so, ker jih je klicala in ker so nosili v srcu veliko upanje, ki ga je bilo treba oživiti, in vzdržati v vseh srčih. Tlelo je tam, kakor ti žerjavica pod pepelom. Nekdo ga mora razpihniti in se razžari znova. Slovenci so v Osvobodilni fronti videli rešitev izpod jarma fašizma, ki jih je davil na vse strani, politično, gospodarsko, narodno in socialno. Naravno je, da so bili bolj dojemljivi, toda fašizem je pestil tudi italijanskega delovnega človeka in tudi on je pričel razumevati vsebino osvobodilnega boja njegove revolucionarne osnove.

Oskar, Pei in Modest so prvi prišli. Najtežje jih je bilo ohraniti in jim prekrbeti dom. V vsa-

ki hiši so imeli fašisti razprostrte svoje vohunske niti, ki so se stekale k lišnim starejšinam, ki so bili postavljeni prav za to delo. Cim si sprejel ilegalca na stanovanje, si bil že kompromitiran. Če bi se zgodilo, da bi zvedela policija, bi ti ječa in internacija ne ušla, zato je bila v prvem obdobju najtežja pa tudi glavna naloga iskati stanovanja za naše ljudi. Tej nalogi so pomagali tako veliko važnost, da so te razbremenili drugega dela, če si koga sprejel pod streho.

Mnogi naši ljudje so s svojo bojazljivostjo otežkočali aktivnosti njihovo že itak težko življenje. Strašno je bilo, kadar so jih odganjali z besedami: »Morate proci, ko je že staloval Blaž pri meni, je prišel nekoga večera tovariš Tomo. Tisto noč se nas je šest stisnilo v mojo sobico. Zjutraj, ko smo se prebudili, ga je vprašal Blaž, kako je spal. »Dobro, mu je odgovoril Tomo, »dobro«. Blaž je tedaj globoko v zdihnil in rekel: »Res se odpočiješ, kadar spiš pri takih ljudih, ti se ne bojiš.« V takih okoliščinah pač ni bilo čudno, da sta Oskar in Peji že 1941. leta padla policiji v roke. Prvi je dobil 30 let, za drugega ne vem. V osvobodilni borbi pa je bilo že tako, da čim je eden znanjalk, sta bila trije drugi na njegovem mestu. Vzajajala je v ljudih samozavest in jih je klenala. Oskarja in Pejija sta nadomestila Albin in Blaž.

Območnila je in tudi na smeh ji je izginil z lica. Nekaj časa sva obe dve tako mislile in vse najine misli so bile tiste trenutke samo pri Blažu.

„To je za naše fante“

Moje prvo srečanje z njim je bilo na Masunu, kjer so se tiste dni zbrali slovenske brigade: Sercejevca, Cankarjeva, Snežniška, Tomšičeva in Rabška. Prišel je po rojake, ki so se vračali iz taborniškega na Rabu, da jih popelje s seboj na Primorsko. Za njim so bile tedaj že mnoge težke borbe in trde preizkušnje tržaškega ilegalca življenja. Ko je iskal ljudi, da bi delali v Osvobodilni fronti. Pozneje sem ga je večkrat srečala in se pomnil, kako je stisnil pri nas v hribih vsakemu posebe roko, preden je šel na Lokve, kjer ga je čakala njegova divizija. Sovražnik ga je iz zasede zadel in njega, Blaža — Darka Marušiča — ni bilo več.

»Krasen, nepozaben človek je bil«, mi je dopolnila Spela moje misli in pretregala molčanje. Samoodločen, discipliniran, do skrajnosti, resen in strog je vzgajal tudi v drugih vse te lastnosti. Preizkušal te je, kako se boš držal, in kadar ti je dal na-

Kje si, mati

Veš, mama, rad bi ti napisal pismo, postal bi rad vsaj kak pozdrav. Ze dolgo je, odkar veš skupaj nismo, da bi le to lahko ti rekel, da sem zdrav.

A kam naj pišem? Ste doma ostali? Jaz sem bil še srečen, ker sem jim ušel; le kaj s teboj je, so te kam pregnali, te v Slezijski je morda glad izžel?

Kjer koli si, povsod sem jaz s teboj, povsod je s tabo moj pozdrav, in kjer sem jaz, si tudi ti z menoj, zato ne misli, da sem sam ostal.

Morda nikoli več ne bova zrla si v obraz, vendar nikdar ne bom pozabil nate. A želel bi, da me utihne prej mi glas, dokler ne rečem: Mama, svet je tudi zate!

KAJUH

VEDELI SO

zakaj dajejo svoje življenje

Iz internirancev, konfinirancev, ujetnikov so se stvorile prekomorske brigade NOV, ki so bile prepeljane na osvobodeno jugoslovansko ozemlje ter so nato stopile v borbo proti nacističnemu okupatorju ter njegovim pomagačem. III. prekomorska brigada je avgusta 1944 izvedla svojo prvo akcijo na okolu Braču v Dalmaciji. Ko »List 3, batlona« omenja to akcijo, pravi: »Razveselila nas je... prvič smo imeli srečo, da tudi mi teknujemo v borbi... Prvič smo plačali krvni davek dolžan domovini v borbi za osvoboditev — štirje tovariši so ostali na Braču na pozorišču naše borbe prve. V istem bataljonskem listu jim je v spomin napisala SMUC VOJKA:

Dali ste svojo srčno kri!

Posloviti smo se zadnjih od vas, ko smo zapustali Brač. Lađa se je pomikala od obale, odhajali smo in vi ste ostali... Pod bratsko zemljo ležijo vaša trupla, tam, kjer ste dali življenje za boljšo bodočnost našega naroda. Dali ste ga daleč od vaših krajev, boreč se proti istemu sovražniku, proti kateremu se borijo vaši bratje na Primorskem in bratje po vsej Jugoslaviji. Tako ste padli vi tako je padlo nešteto drugih — za DOMOVINO! V srcu ste nosili svetle ideale, za katere ste se borili in za katere se borimo naprej mi, ki smo ostali.

Nikoli vas ne bomo pozabili, padli tovariši, vaša prelitja kri bo masčevala. Vaše začetno delo bo dokončano. To vam prisegamo mi, ki smo skupaj z vami živeli in se borili, to vam bomo vrnili nazaj domov, bomo ponesli vaše pozdrave tja do vaših domov, ker vemo, da ste pozdravili to svojo trpečo zemljo, ko ste umirali. Povedali bomo, da ste padli kot junaki.

Naj bo ponosna zemlja, kjer ste se rodili, naj bo ponosna mati, ki vas je dala svetu, ki je bila ohranila zavedne in zveste svojemu narodu. In ponosni smo mi, ki smo vam bili tovariši in bratje...

V 6. številki istega lista je napisala Vojka:

Ranjenemu tovarišu!

Teško mi je bilo Te previti, toda roke se mi niso tresle, ker se mi niso smele... Gledal si me, v tvojih očeh je bilo vse: ponos, zaupanje in bolečina... preli si svojo kri za domovino. Verjemi mi, tovariš, čeprav sem s hladnostjo delala okoli Tebe, čeprav se je zdelo, da mi je to delo čisto običajno, v resnici ni bilo tako. S Teboj sem tutila iste bolečine, isto trpljenje.

Mogode sva se nekoč, ko sva bila se daleč od hudega ognja mitraljezov in bacačev, salila in smejala in si mi tako v salil dejal: »No, ko bom ranjen, me boš že previla, ali ne?« Danes pa si tu pred menoj ranjen in to močno ranjen. Poprijam te, a misli se mi že mudijo pri ostalih tovariših. Vidim jih še ranjene in bojim se, da ni kdaj padel...

Pa tudi to bomo preživeli, saj se zavedamo, da ste se trnovitoli za domovino, da ste preliili svojo drago kri za osvobodjenje svojega naroda.

Pod sestavek je risar naslikal bolničarko, ki podpira ranjenca. V 7. številki »Listpa« je nepodpisana tovarišica napisala nekrológ z naslovom.

Vojka!

Vojka, kje si! Zaman Te kličem jaz, zaman Te kličajo tovariši, zaman ves bataljon. Vojke ni — Vojka je padla za svobodo svojega naroda. Ljuba Vojka, — Te v duhu vidim, kako si onega dne bila vesela in srečna, saj si dobila dopolnjevanje, da greš na položaj in to s teboj, ki Ti je bila najbolj priljubljena. Saj tako si sama napisala v dnevniki: »Tretja leta mi je najdražja. Ljubi fantje, kako vas imam rada!« Izpolnila se Ti je želja, draga Vojka, da si odšla z njimi, da bos našla pomoč njim, ki si jih tako ljubila — Tvojin primorskim fantom.

Borba se je pričela. Se si se nortevala s tovariši in se smejala. Naenkrat se začne klic: »Pomagaj mi, zavij me!« Vojka, ni Te motilo šviganje krogel okoli glave, nisi čula stvar rine besede tovarise: »Vojka potakaj!« Ne, Vojka, Ti si vedela, kaj je Tvoja dolžnost, zavedala si se, da si partizanka, tovarišica, in odšla k ranjenemu tovarišu. Ko si tako skrbno povijala tovarisa Rajka, Te je zadelo krogla v glavo, zgrudila si se mrtva.

Vojka je padla, je šlo od ust do ust, toda nihče izmed tovarisev ni mogel tega verjeti. Ni mogel verjeti, da ne bo več videl tega nasmejanega obraza, da ne bo več videl lepe besede, katero je imela za vsakega, da ne bo več videl Vojke, ki je bila z njimi od preuga dne formiranja bataljona.

Toda ko se Te, Vojka, prinesli k zadnjemu počitku, sem šele verjela, da si nas zapustila, da si dala svoje mlado življenje na oltar domovine za one cilje in ideale, za katere si se Ti te v zgodnji mladosti borila. Saj si živela pod fašističnim režimom, ki Te je hotel ukrotiti in zadušiti v Tebi ono čisto ljubezen do slovenskega naroda, ki si jo skrbno negovala. A naša hrabra Vojka ni klonila. Niti zapor niti internacija nista dosegli tega, da bi Ti krenila s poti, ki si si jo zartala. Vojka, sovražnikova krogla je uničila Tvoje mlado življenje, uničila pa ni onih idealov, ki so bili Tvoji in nas vseh.

Verjemi mi, Vojka, nadaljevali bomo Tvoje delo, sledili poti, ki nam je zahtevala, maščevali Te bomo in to ne smemo. Tisočkrat! Odrabali Te bomo v spominu, draga Vojka, kot dobro in zvesto ter hrabro tovarisko, kot ljubeznivo primorsko dekle. Ob spominu nate in na vse padle borce pa bomo zapeli:

»Iz krvi rade mladih partizanov vzklije roza svobode...«

In vzklija bo rožica svobode, katero si zalila s svojo krpjo Ti — naša ljuba Vojka.

Na koncu je risar naslikal bolničarko, ki je obvezovala ranjenca. Zadata od sovražne krogle se je dvignila — in omanhila.

SKUPINA PARTIZANOV NA PRIMORSKEM.

Ničesar ni dostavil v temu, kar je videl in slišal za časa svojega obiska na kolozhu in intervjuja s poznanimi ljudmi iz Kijeva. To poročilo je razjavilo Davis kot bika rdeča barva, ker je on uztrajno zahteval, da se vsako poročilo, predno se odpošlje v ministrstvo za zunanje zadeve, interpretira seveda v protisovjetskem duhu. S pomočjo nekaterih strokovnjakov med sodelavci poslanstva, ki so klepeplazili pred njim, je to poročilo oklevetalo in oblatil ter ga označil za nekompetentno in protisovjetsko. Ta trik je odigral najvažnejšo vlogo za Willisovo premostitev na drugo službeno mesto.

Posredni in neposredni pritisk so izvajali tudi na Memingasa Williamsa, ki je bil Williso v pomočnik pri delu v biroju. Večkrat so mu vpludno, včasih pa tudi ne tako vpludno, namigivali na to, da bi lahko pričakoval, da bo imenovan na Willisovo mesto, ko bo ta prestatavljen na drugo delo, če bo predložil dokaz, ki se bi lahko uporabili proti Willisu.

Williams je storil napako, ker je skušal ostati nevtralen. Rezultat je bil, da je bil tudi on odpuščen in je zamudil priložnost, da bi napravil prekrasno kariero v ministrstvu za zunanje zadeve.

22 Anabela Buchar: RESNICA O AMERIŠKIH DIPLOMATIH

Umazane spletke in podlosti

kupi uso mogočo literaturo, zlasti iz področja tehnike. To bi potem v Washingtonu skrbno pregledali v svrhu obveščevalnih podatkov. Verjetno je, da so mu poleg te zadali tudi druge naloge.

S stališča Davisa in Humpšvega je bila Regglova kandidatura naravnost idealna, ker on ni bil samostojnega značaja. Bil je eden tistih najhujših karieristov, ki bi se ne mogel prilagoditi drugje zavde in bi se nikoli ne upal stotrti nekaj, kar bi mu ne bilo ukazano.

Njegov delež je bil, da deluje v svojstvu nominalnega načelnika in da nikogar ne ovira pri izpolnjevanju ukazov, za katere je menil Humpšrey, da jih mora sporočiti neposredno njemu. Seveda je imel pravico, staviti predloge. Po pravici rečeno, so njegove izkušnje v obveščevalnem delu lahko napravile njegove komentarje za koristne.

Cim je bil Willis izgnan, je poslanstvo strelilo uso svojo zlobo na Williamsa, ker se ni hotel pridužiti klevečinskih govorj proti Willisu. Tri mesece po Willsovem odhodu, kot je to primerano, so sporočili Williamsu, da se mora odstraniti in da se mora vrniti v Združene države.

Niso mu povedali, da so prav v tistem času, ko so njega pošiljali domov, imenovali na njegovo mesto drugega človeka, ki je moral opravljati službo, za katero je bil v začetku določen Williams. Na kakšni način je bila poslana »zamenava« iz popolnoma epraznega mesta — je ostalo tajno. Seveda so zvedeli vsi in tudi sam Williams, da je bila to »zvožica«, da bi se ga rešili.

Williams, ki je bil priča tega, kar se je dogodilo z Willisom, je razumel, da je njegova usoda že naprej določena in je kapituliral. Odpotoval je iz Moskve, ne da bi napravil škandala. Odsel je v

Nemčijo, kjer so mu, kot kaže, ponudili mesto pri ameriški vojaški oblasti. Ker ni dignil hrupa, je na ta način rešil svojo kariero. Dobro si je zapomnil lekcijo, ki jo je dobil.

Na Williamsovo mesto je prišel Joseph Henson, Regglov najboljši prijatelj. Zepoprej je delal v ameriškem poslanstvu in tam so ga dobro poznali kot človeka, ki se ne bo nikoli ničesar upiral.

Končno je zamenjava Willisa z Regglsom in Williamsa z Hensonom omogočila monopolistom v ruskih zadevah v ministrstvu za zunanje zadeve neposredno in nesporno kontrolo nad birojem informacijske službe poslanstva.

Na Williamsovo mesto je prišel Joseph Henson, Regglov najboljši prijatelj. Zepoprej je delal v ameriškem poslanstvu in tam so ga dobro poznali kot človeka, ki se ne bo nikoli ničesar upiral.

Kot sem že omenila, je bil birovojskih informacij poslanstva in pozneje informacijski biro že od vsega začetka svojega delovanja nasilen s poklicnimi delavci obveščevalne službe ZDA.

Tako obveščevalci so bili v preteklosti polkovnik Phillips, Elizabeta Iran, Willis in v zadnjem času Melvil Reggls in Joseph Henson. Joseph Henson in Reggls sta med drugim poklicna sodelavca uprave strateških služb in se poglujeta svojega dela v informa-

cijem biroju samo za prikrivanje svojega dejanskega obseščevalnega dela.

Se 1944. leta je Reggls vodil v upravi strateških služb oddelek založniških informacij, kjer se je koncentriralo vse oficijalno literaturno gradivo, ki se je nanašalo na Sovjetsko zvezo.

V poslanstvu so kročili glasovi, da je prišel Reggls v Sovjetsko zvezo s posebno nalogo na področju tehnične obveščevalne službe.

V istem času, ki sem delala skupaj z Regglsom kot njegov administrativni pomočnik v informacijskem biroju poslanstva, sem se prepričala, da se poslužuje svoje uradne dolžnosti, zato da maskira svoje glavno delo.

Na osnovi mojih lastnih opazovanj lahko izjavim, da je podzvel vse ukrepe za zbiranje volninskih informacij v Sovjetski zvezi in za njihovo odpravo v Washington.

druga, kot da bi se vrnil v Sovjetsko zvezo kot okupacijski guvernera katerega koli ruskega mesta. Tedaj bi pač pokazal Rusom, kaj misli o njih. Ko je povoril o Rusih, se jih ni smagal imenovati z najbolj neprimernimi besedami.

Tak je v glavnih potezah obraz ameriškega obveščevalca, ki je bil poklican, da vodi ameriško informacijsko delo v Sovjetski zvezi za da stvori kulturne odnose med Sovjetsko zvezo in ZDA.

V tistem času, ko so se v Moskvi prekrakali zaradi Willisa, se je v Washingtonu bila borba za kontrolno nad programom ameriške propagande.

Zmagala je protisovjetska klična ministrstva za zunanje zadeve in za načelnika radijskih oddaj v ruskem jeziku je bil imenovan Charles Teier.

Druga zmaga in vse bolj resna pa je bila v tem, da je bil imenovan za namestnika državne sekretarja George Allan, ki je do sekretarja prevzel dolžnosti ameriškega poslanika v Iranu. Izročeno mu je bilo nadzorstvo nad informacijsko službo ZDA po vsem svetu. (Nadaljevanje sledi)